

DRUŠTVENI I LIČNI IZAZOVI TOKOM PANDEMIJE COVID-19

SOCIAL AND PERSONAL CHALLENGES OF THE COVID-19 PANDEMIC

25. & 26. 11. 2021.

MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

PROGRAM I KNJIGA APSTRAKATA

PROGRAM AND BOOK OF ABSTRACTS

FLV |

FAKULTET ZA
PRAVNE I POSLOVNE STUDIJE
DR LAZAR VRKATIĆ

UREDNICI/ EDITORS:

ISIDORA WATTLES

VLADIMIR NJEGOMIR

Tehnički urednik / Technical editor: Nikola Rajić

IZDAVAČ/ PUBLISHER:

FAKULTET ZA PRAVNE I POSLOVNE STUDIJE DR LAZAR VRKATIĆ
FACULTY OF LAW AND BUSINESS STUDIES “DR LAZAR VRKATIĆ”

NOVI SAD

ZA IZDAVAČA/ FOR THE PUBLISHER:

MIRJANA FRANCEŠKO

ISBN 978-86-7910-150-1

PROGRAMSKI ODBOR
PROGRAM COMMITTEE

Prof. dr Isidora Wattles, predsednik/
president
Prof. dr Tatjana Glušac
Prof. dr Vladimir Njegomir
Prof. dr Marija Krivokapić
Prof. dr Anita Bright
Prof. dr Savo D. Marković
Prof. dr Nikola Dobrić
Prof. dr Bojana Petrić
Prof. dr Oliver Bakreski
Prof. dr Cvetko Andreeski
Prof. dr Igor Krnetić
Prof. dr Andreja Savić
Prof. dr Jelena Demko-Rihter
Prof. dr Dragan Stojić
Doc. dr Boriša Lečić
Doc. dr Tamara Gajinovic
Doc. dr Dragan Žuljević
Doc. dr Zoltan Vig
Doc. dr Michal Daszkiewicz

ORGANIZACIONI ODBOR
ORGANIZING COMMITTEE

Ivana Vrkatić, predsednik/president
Đorđe Knežević
Nikola Rajić
Marina Ratkov
Janoš Botka
Vanja Travica

RECENZENTI
REVIEWERS

Prof. dr Tatjana Glušac
Prof. dr Vladimir Njegomir
Prof. dr Marija Krivokapić
Prof. dr Anita Bright
Prof. dr Savo D. Marković
Prof. dr Zoltan Vig
Prof. dr Nikola Dobrić
Prof. dr Bojana Petrić
Prof. dr Oliver Bakreski

Prof. dr Cvetko Andreeski
Prof. dr Igor Krnetić
Prof. dr Andreja Savić
Prof. dr Jelena Demko-Rihter
Prof. dr Dragan Stojić
Prof. dr Vesna Pilipović
Prof. dr Isidora Wattles
Prof. dr Milica Radović
Prof. dr Tamaš Korhec
Prof. dr Petar Teofilović
Doc. dr Boriša Lečić
Doc. dr Tamara Gajinovic
Doc. dr Dragan Žuljević
Doc. dr Michal Daszkiewicz
Doc. dr Jelena Dostanić
Doc. dr Radivoje Jovović
Doc. dr Zoran Vavan

SADRŽAJ / CONTENTS

Program rada naučnog skupa / Conference program

strana 5 / (English: page 7)

Raspored učesnika po sekcijama / Participants and sessions

strana 9 / (English: page 14)

Knjiga apstrakata / Book of Abstracts

strana 19 / (English: page 19)

PROGRAM NAUČNOG SKUPA
Društveni i lični izazovi tokom pandemije COVID-19

ČETVRTAK, 25.11. 2021.

13.00 – 13.15	OTVARANJE KONFERENCIJE	Pozdravna reč dekana, prof. dr Mirjane Franceško Uvodna reč predsednika Programskog odbora prof. dr Isidore Wattles	
13.20 – 13.55	PLENARNO PREDAVANJE	Dr Olga Tešović „Suđenje na daljinu – Međunarodni pravni okvir i praksa drugih država“	
14.10 – 14.50	SEKCIJA	Suđenje na daljinu i rad pravosuđa u uslovima pandemije COVID-19 <i>moderator dr Olga Tešović</i>	
14.50 – 15.00	PAUZA U VIRTUELNOJ ZBORNICI		
15.00 – 15.40	PLENARNO PREDAVANJE	Dr Michał Daszkiewicz “On linguistic and pedagogical gains prompted by the COVID-19 pandemic”	
15.45 – 17.30	SEKCIJA	Metodika nastave stranih jezika u uslovima pandemije COVID-19 <i>moderator prof. dr Vesna Pilipović</i>	Ljudska prava i slobode u uslovima pandemije COVID-19 <i>moderatori prof. dr Petar Teofilović i doc. dr Tamara Gajinov</i>
17.35 – 18.05	PLENARNO PREDAVANJE	Prof. dr Andreeski Cvetko “Time series analysis with included structural changes and selection of the optimal model“	
18.10 – 19.00	SEKCIJA	Ekonomski izazovi pandemije COVID-19 <i>moderator prof. dr Vladimir Njegomir</i>	Pandemija COVID-19 i promene u jeziku: vokabular današnjice <i>moderator doc. dr Ana Sentov</i>

- ZAVRŠETAK PRVOG RADNOG DANA -

PROGRAM NAUČNOG SKUPA
Društveni i lični izazovi tokom pandemije COVID-19

PETAK, 26.11. 2021.

13.00 – 13.45	PLENARNO PREDAVANJE	Prof. dr Alexander English “What lessons can we learn from the COVID-19 pandemic? Psychological research in a post-pandemic era”	
13.50 – 15.50	SEKCIJA	Psihološki izazovi u pandemiji COVID-19 <i>moderator doc. dr Sanja Batić Očovaj</i>	Društveno-ekonomski ambijent i mere državne politike u vreme pandemije COVID-19 <i>moderatori doc. dr Zoran Vavan i doc. dr Marija Mijatović</i>
15.50 – 16.00	PAUZA U VIRTUELNOJ ZBORNICI		
16.00 – 16.40	PLENARNO PREDAVANJE	Prof. dr Andreja Savić „Pandemije u 21. veku i njihove refleksije na globalnu politiku – geopolitički aspekt“	
16.40 – 18.10	SEKCIJA	Digitalni prostor i aspekti bezbednosti tokom pandemije COVID-19 <i>moderator doc. dr Tanja Kaurin</i>	Izazovi mentalnog zdravlja u doba pandemije COVID-19 <i>moderator doc. dr Dragan Žuljević</i>
18.15 – 19.30	SEKCIJA	Sistem bezbednosti i pandemija COVID-19 <i>moderator dr Zoran Grbić</i>	Posebnosti izvođenja nastave u doba pandemije COVID-19 <i>moderator doc. dr Šakan Dušana</i>
19.30 – 20.00	ZATVARANJE NAUČNOG SKUPA: RAZMENA UTISAKA UČESNIKA i VIRTUELNI KOKTEL		
- ZAVRŠETAK NAUČNOG SKUPA -			

CONFERENCE PROGRAMME
SOCIAL AND PERSONAL CHALLENGES OF THE COVID-19 PANDEMIC

THURSDAY, 25 NOVEMBER

13.00 – 13.15	OPENING CEREMONY	Welcoming addresses: Prof. dr Mirjana Franceško, Dean Prof. dr Isidora Wattles, Programme Committee President	
13.20 – 13.55	PLENARY TALK	Dr Olga Tešović “Remote Court Trial: International Legal Framework and Practices“	
14.10 – 14.50	SESSION	Remote Trials and Judicial Proceedings during the COVID-19 Pandemic <i>Moderator: dr Olga Tešović</i>	
14.50 – 15.00	VIRTUAL BREAK – TEACHERS’ ROOM		
15.00 – 15.40	PLENARY TALK	Dr Michał Daszkiewicz “On Linguistic and Pedagogical Gains Prompted by the COVID-19 Pandemic”	
15.45 – 17.30	SESSION	Foreign Language Teaching Methodology in the COVID-19 Pandemic <i>Moderator: Prof. dr Vesna Pilipović</i>	Human Rights and Liberties in the COVID-19 Pandemic <i>Moderators: prof. dr Petar Teofilović and doc. dr Tamara Gajinov</i>
17.35 – 18.05	PLENARY TALK	Prof. dr Andreeski Cvetko “Time Series Analysis with Included Structural Changes and Selection of the Optimal Model“	
18.10 – 19.00	SESSION	Economic Challenges of the COVID-19 Pandemic <i>Moderator: Prof. dr Vladimir Njegomir</i>	COVID-19 Pandemic and Linguistic Changes: Vocabulary of Today <i>Moderator: Doc. dr Ana Sentov</i>
END OF DAY 1			

CONFERENCE PROGRAMME
SOCIAL AND PERSONAL CHALLENGES OF THE COVID-19 PANDEMIC

FRIDAY, 26 NOVEMBER

13.00 – 13.45	PLENARY TALK	Prof. dr Alexander English “What lessons can we learn from the COVID-19 pandemic? Psychological research in a post-pandemic era”	
13.50 – 15.50	SESSION	Psychological Challenges of the COVID-19 Pandemic <i>Moderator: Doc. dr Sanja Batić Očovaj</i>	Socio-economic Climate and Government Policies during the COVID-19 Pandemic <i>Moderators: Doc. dr Zoran Vavan and doc. dr Marija Mijatović</i>
15.50 – 16.00	VIRTUAL BREAK – TEACHERS’ ROOM		
16.00 – 16.40	PLENARY TALK	Prof. dr Andreja Savić 21st Century Pandemics: Geopolitical Aspects and Impact on Global Politics	
16.40 – 18.10	SESSION	Digital Space and Security Issues during the COVID-19 Pandemic <i>Moderator: Doc. dr Tanja Kaurin</i>	Mental Health Challenges of the COVID-19 Pandemic <i>Moderator: Doc. dr Dragan Žuljević</i>
18.15 – 19.30	SESSION	Security Systems and the COVID-19 Pandemic <i>Moderator: dr Zoran Grbić</i>	Special Features of Teaching during the COVID-19 Pandemic <i>Moderator: Doc. dr Dušana Šakan</i>
19.30 – 20.00	CLOSING CEREMONY: PARTICIPANTS’ IMPRESSIONS AND DISCUSSIONS		
END OF CONFERENCE			

RASPORED UČESNIKA PO SEKCIJAMA

Prezime i ime	Tema rada	SEKCIJA
Tešović Olga	PLENARNI GOVORNIK ZA OBLAST PRAVO, POLITIKOLOGIJA I OPŠTE DRUŠTVENE NAUKE „Suđenje na daljinu-Međunarodni pravni okvir i praksa drugih država“	
Milovanović Ivana, Tešović Olga	Suđenje na daljinu - komparativna analiza i nacionalni pravni okvir	SUĐENJE NA DALJINU I RAD PRAVOSUĐA U USLOVIMA PANDEMIJE COVID-19
Nedeljković Natalija	Opšti osvrt na uticaj pandemije COVID-19 na reformu Zakona o parničnom postupku Republike Srbije i uređenje revizije u pravu Republike Hrvatske kao mogući model za izmenu odredbi o reviziji	

Beretka Katinka	Ljudska prava i slobode i mere za suzbijanje pandemije COVID-19 – Analiza ustavnosudske prakse	LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U USLOVIMA PANDEMIJE COVID-19
Teofilović Petar	Pravni aspekti vanrednog stanja i mera tokom pandemije COVID-19	
Murtič Sašo, Jankovič Patricija	Dopustnost poseganja v človekove pravice in svoboščine v Sloveniji (Admissibility of interference with human rights and freedoms in Slovenia)	
Đukić Dimitrije	Lažne vesti (fake news) i ljudska prava	
Gajinov Tamara	Ograničenje prava svojine u uslovima pandemije COVID-19	
Lakobrija Nikola	Kažnjavanje kao instrument u borbi protiv pandemije COVID-19	

Vavan Zoran	Rad od kuće kao aktuelni radni odnos tokom pandemije COVID-19	<p style="text-align: center;">DRUŠTVENO- EKONOMSKI AMBIJENT I MERE DRŽAVNE POLITIKE U VREME PANDEMIJE</p>
Nedeljković Đorđe	Mogući modeli reforme penzijskog sistema Srbije u okolnostima pandemije COVID-19 sa osvrtom na istorijski razvoj istog	
Mijatović Marija	Upotreba soft law instrumenata u vreme pandemije COVID-19	
Božilović Jelena, Petković Jelena	Socio-ekološki aspekti pandemije COVID-19 i uloga gradova	
Rajić Nikola, Gajić Aleksandar	Geopolitički aspekti vakcinacije u pandemiji COVID-19	
Skakavac Tatjana, Lakobrija Nikola	Kaznena politika u Republici Srbiji u uslovima pandemijske krize	
Dragin Ankica	Uticaj pandemije COVID-19 na aktivizam žena na Zapadnom Balkanu	

Alexander English	PLENARNI GOVORNIK ZA OBLAST PSIHOLOGIJA “What lessons can we learn from the COVID-19 pandemic? Psychological research in a post-pandemic era”	
AlexanderEnglish, Očovaj Batić Sanja, Šakan Dušana	Psychological functioning of Serbian emigrants in the beginning of the COVID-19 pandemic	<p style="text-align: center;">PSIHOLOŠKI IZAZOVI U PANDEMIJI COVID-19</p>
Nedeljković Jasmina, Franceško Mirjana, Bojanić Željka	Vremenska perspektiva i nerealistički optimizam kod ljudi starosti 65+ godina za vreme vanrednog stanja 2020.godine	
Hrisafović Nenad, Gojković Vesna	Uticaj socijalno averzivnog karaktera, zavereničkog mentaliteta i sujeverja na stavove i ponašanja tokom pandemije COVID-19	
Šakan Dušana, Žuljević Dragan, Rokvić Nikola	Merenje motivacije za pridržavanje preventivnih mera za sprečavanje širenja COVID-19 – rezultati iz prvog talasa pandemije u Srbiji	
Šolak Radojka, Lana Lemajić, Aleksandar Vasić	Izrada i provera skale za merenje tolerancije na nejasnoću TAJA	

Petrović Vesna, Dragičević Jelka, Knežević Zorica	Istraživanje i odgovori na reakcije na pandemijski izazov korona virusa na mentalno zdravlje	IZAZOVI MENTALNOG ZDRAVLJA U DOBA COVID-19
Žuljević Dragan, Grmuša Nevena, Rakočević Nikolija	Pandemija COVID-19 i percepcija nerazrešene porodične traumatizacije: relacije sa varijablama subjektivnog blagostanja	
Gojković Vesna, Batić Očovaj Sanja, Dostanić Jelena	Prvi talas pandemije COVID-19: HEXACO profili ličnosti određuju adaptibilnost i izbor strategija za prevladavanje stresa	
Ištvanović Ana, Žuljević Dragan	Specifičnosti emocionalne regulacije u doba pandemije COVID-19	
Dragičević Jelka, Knežević Zorica, Petrović Vesna	Fenomenološki prikaz iskustava studenata i značaj iskustvenih grupa tokom pandemije COVID-19	

Michał Daszkiewicz	PLENARNI GOVORNIK ZA OBLAST JEZIK KNJIŽEVNOST, OBRAZOVANJE “On linguistic and pedagogical gains prompted by the COVID-19 pandemic”	
Ilić Mihajlo, Šakan Dušana	Akadska samoregulacija, angažovanost i očekivanje studenata od budućeg uspeha u studiranju tokom onlajn nastave u vreme pandemije COVID-19	POSEBNOSTI IZVOĐENJA NASTAVE U DOBA PANDEMIJE COVID-19
Bright Anita	Transactional, transformative, and transgressive models of education: Holding fast to ideals in times of great stress	
Đorđević Marina	Nove paradigme obrazovanja za vreme pandemije COVID-19	
Kovačević Ervin	The Multi-Dynamic Model of Teacher Training and Development as a Framework for Self-Regulated Teaching Methodology in the Context of COVID-19 Pandemic	
Tomić Aleksandra, Bosanac Maja	Onlajn čas srpskog jezika kao stranog	

Blatešić Aleksandra, Stanić Tamara	Analiza učešća i uspešnosti studenata u onlajn nastavi italijanskog jezika tokom pandemije COVID-19	METODIKA NASTAVE STRANIH JEZIKA U USLOVIMA PANDEMIJE COVID-19
Pilipović Vesna, Dostanić Jelena, Glušac Tatjana	Stavovi i iskustva studenata anglistike u vezi sa onlajn nastavom	
Šabanović Selma	Teachers' Perceptions and Experiences on Teaching English in Primary Schools (age 6-10) during the COVID-19 Pandemic in Bosnia and Herzegovina	
Ilić Nina, Wattles Isidora	Nastava u pandemiji COVID-19 kroz vizuru studenata sa Odseka za engleski jezik	

Sentov Ana, Agbaba Nataša	Novi anglicizmi u doba pandemije COVID-19	PANDEMIJA COVID-19 I PROMENE U JEZIKU: VOKABULAR DANAŠNJICE
Naumoska-Sarakerska Biljana	Taking stock of the English Word Stock - The Rise and Expansion of COVID-19-Inspired Terminology	
Ristić Biljana	Semantika i stilistika komentara o korona virusu na društvenim mrežama	

Andreja Savić	PLENARNI GOVORNIK ZA OBLAST BEZBEDNOST „Pandemije u 21. veku i njihove refleksije na globalnu politiku – geopolitički aspekt“	
Stojšić Dabetić Jelena, Subotin Maja	Deca u savremenom digitalnom društvu - bezbednosni rizici i njihova prevencija	DIGITALNI PROSTOR I ASPEKTI BEZBEDNOSTI TOKOM PANDEMIJE COVID-19
Kaurin Tanja, Mijović Dragan	Tehnički i psihološki aspekt digitalnog nasilja nad decom u okruženju pandemije COVID-19	
Kaurin Tanja, Anucojić Dragan	Upotreba i zloupotreba IKT tokom pandemije COVID-19	
Domazet Siniša, Skakavac Zdravko	Characteristic forms of abuse in cyber space during the COVID-19 pandemic	

Lečić Boriša, Grbić Zoran	Država kao osnovni subjekt ostvarivanja bezbednosti u uslovima pandemije COVID-19	SISTEM BEZBEDNOSTI I PANDEMIJA COVID-19
Ivanović Predrag	Savremeni vidovi društvene opasnosti i društveno reagovanje u novonastaloj situaciji	
Bakreski Oliver, Bardžieva Miovska Leta	Funkcionisanje sektora bezbednosti u uslovima pandemije - uvođenje vanrednog stanja i implikacije na bezbednost pojedinca	

Andreeski Cvetko	PLENARNI GOVORNIK ZA OBLAST EKONOMIJE “Time series analysis with included structural changes and selection of the optimal model“	
Njegomir Vladimir, Demko-Rihter Jelena	Izazovi pandemije COVID-19 za osiguranje	EKONOMSKI IZAZOVI PANDEMIJE COVID-19
Radukić Snežana, Kostić Zorana	Transformacioni potencijal tržišta za izlazak iz krize izazvane pandemijom COVID-19	

PARTICIPANTS AND SESSIONS

Participant's Name	Presentation Topic	SESSION
Tešović Olga	PLENARY SPEAKER: LAW, POLITICAL SCIENCE AND SOCIAL SCIENCES SECTION REMOTE COURT TRIAL: INTERNATIONAL LEGAL FRAMEWORK AND PRACTICES	
Milovanović Ivana, Tešović Olga	Remote Trial: Comparative Analysis and National Legal Framework	REMOTE TRIALS AND JUDICIAL PROCEEDINGS DURING THE COVID-19 PANDEMIC
Nedeljković Natalija	Influence of the COVID-19 Pandemic on Litigation Law Reform in Serbia and Review in Croatian Law: Potential Models of Revision Articles	
Beretka Katinka	Human Rights and Liberties and COVID-19 Measures: Constitutional Court Practices	HUMAN RIGHTS AND LIBERTIES IN THE COVID-19 PANDEMIC
Teofilović Petar	Legal Aspects of Emergency State and Measures during the COVID-19 Pandemic	
Murtič Sašo, Jankovič Patricija	Admissibility of Interference with Human Rights and Freedoms in Slovenia	
Đukić Dimitrije	Fake News and Human Rights	
Gajinov Tamara	Limitation of Property Rights during the COVID-19 Pandemic	
Lakobrija Nikola	Punishment as an Instrument in Combatting the COVID-19 Pandemic	

Vavan Zoran	Work from Home: The Dominant Mode of Employment during the COVID-19 Pandemic	SOCIO-ECONOMIC CLIMATE AND GOVERNMENT POLICIES DURING THE COVID-19 PANDEMIC
Nedeljković Đorđe	Potential Models of Pension Reform in Serbia during the COVID-19 Pandemic	
Mijatović Marija	Using Soft Law Instruments in the COVID-19 Pandemic	
Božilović Jelena, Petković Jelena	Socio-ecological Aspects of the COVID-19 Pandemic and the Role of Cities	
Rajić Nikola, Gajić Aleksandar	Geopolitical Aspects of the Vaccination of the COVID-19 Pandemic	
Skakavac Tatjana, Lakobrija Nikola	Penal Code in the Republic of Serbia during the COVID-19 Pandemic	
Dragin Ankica	The COVID-19 Pandemic Influence on Women's Activism in the Western Balkans	

Alexander English	PLENARY SPEAKER: PSYCHOLOGY SECTION	
	“What lessons can we learn from the COVID-19 pandemic? Psychological research in a post-pandemic era”	
Alexander English, Očovaj Batić Sanja, Šakan Dušana	Psychological Functioning of Serbian Emigrants at the Start of the COVID-19 Pandemic	PSYCHOLOGICAL CHALLENGES OF THE COVID-19 PANDEMIC
Nedeljković Jasmina, Franceško Mirjana, Bojanić Željka	Time Perspective and Unrealistic Optimism Among 65+ People during the 2020 Emergency Situation	
Hrisafović Nenad, Gojković Vesna	Influence of Socially Aversive Traits, Conspiracy Mentality and Superstition on Attitudes and Behaviours during the COVID-19 Pandemic	
Šakan Dušana, Žuljević Dragan, Rokvić Nikola	Motivation to Adhere to COVID-19 Preventative Measures: Results from the First Pandemic Wave in Serbia	
Šolak Radojka, Lana Lemajić, Aleksandar Vasić	Construction and Testing of the TAJA Ambiguity Tolerance Scale	

Petrović Vesna, Dragičević Jelka, Knežević Zorica	Research and Responses to Mental Health Challenges of the COVID-19 Pandemic	MENTAL HEALTH CHALLENGES OF THE COVID-19 PANDEMIC
Žuljević Dragan, Grmuša Nevena, Rakočević Nikolija	COVID-19 Pandemic and Perception of Unresolved Family Trauma: Relations with Variables of Subjective Well-Being	
Gojković Vesna, Batić Očovaj Sanja, Dostanić Jelena	First Wave of the COVID-19 Pandemic: HEXACO Personality Profiles De- termine Adaptability and Stress Coping Strategies	
Ištvanović Ana, Žuljević Dragan	Emotional Regulations during the COVID-19 Pandemic	
Dragičević Jelka, Knežević Zori- ca, Petrović Vesna	Students' Experiences and Importance of Groups during the COVID-19 Pandemic	

Michał Daszkiewicz	PLENERY SPEAKER: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION “On linguistic and pedagogical gains prompted by the COVID-19 pandemic”	
Ilić Mihajlo, Šakan Dušana	Academic Self-Regulation, Engagement and Students' Expectations of Future Accomplishment in Remote LearningdDuring the COVID-19 Pandemic	SPECIAL FEATURES OF TEACHING DURING THE COVID-19 PANDEMIC
Bright Anita	Transactional, transformative, and transgressive models of education: Holding fast to ideals in times of great stress	
Dorđević Marina	New Education Paradigms during the COVID-19 Pandemic	
Kovačević Ervin	The Multi-Dynamic Model of Teacher Training and Development as a Framework for Self-Regulated Teaching Methodology in the Context of COVID-19 Pandemic	
Tomić Aleksandra, Bosanac Maja	Teaching Serbian as a Foreign Language: An Online Class Model	

Blatešić Aleksandra, Stanić Tamara	Teaching Italian Online: Students' Participation and Accomplishment during the COVID-19 Pandemic	FOREIGN LANGUAGE TEACHING METHODOLOGY IN THE COVID-19 PANDEMIC
Pilipović Vesna, Dostanić Jelena, Glušac Tatjana	Online Teaching during the COVID-19 Pandemic: Attitudes and Experiences of Students at the FLV English Department	
Šabanović Selma	Teachers' Perceptions and Experiences on Teaching English in Primary Schools (age 6-10) during the COVID-19 Pandemic in Bosnia and Herzegovina	
Ilić Nina, Wattles Isidora	Online Teaching from the Perspective of Students from the FLV English Department	

Sentov Ana, Agbaba Nataša	New Angliscims Introduced during the COVID-19 Pandemic	COVID-19 PANDEMIC AND LINGUISTIC CHANGES: VOCABULARY OF TODAY
Naumoska-Sarakinska Biljana	Taking stock of the English Word Stock - The Rise and Expansion of COVID-19-Inspired Terminology	
Ristić Biljana	Semantic and Stylistic Features of the Social Media Comments about the Coronavirus	

Andreja Savić	PLENARY SPEAKER: SECURITY SECTION 21st Century Pandemics: Geopolitical Aspects and Impact on Global Politics	
Stojšić Dabetić Jelena, Subotin Maja	Children and Modern Digital Society: Security Risks and Their Prevention	DIGITAL SPACE AND SECURITY ISSUES DURING THE COVID-19 PANDEMIC
Kaurin Tanja, Mijović Dragan	Children and Digital Bullying during the COVID-9 Pandemic: Technical and Psychological Aspects	
Kaurin Tanja, Anucojić Dragan	Use and Abuse of ICT during the COVID-19 Pandemic	
Domazet Siniša, Skakavac Zdravko	Characteristic Forms of Abuse in Cyberspace during the COVID-19 Pandemic	

Lečić Boriša, Grbić Zoran	State as Guarantor of National Security during the COVID-19 Pandemic	SECURITY SYSTEMS AND THE COVID-19 PANDEMIC
Ivanović Predrag	Contemporary Social Hazards and Responses: The Case of the COVID-19 Pandemic	
Bakreski Oliver, Bardžieva Mio- vska Leta	Security Sector in the COVID-19 Pandemic: State of Emergency and Implications for Individual Security	

Andreeski Cvetko	PLENARY SPEAKER: ECONOMICS SECTION “Time series analysis with included structural changes and selection of the optimal model“	
Njegomir Vladimir, Demko- Rihter Jelena	COVID-19 Pandemic and Insurance: Issues and Challenges	ECONOMIC CHALLENGES OF THE COVID-19 PANDEMIC
Radukić Snežana, Kostić Zorana	Market Transformation Potential: Recovering from the Pandemic-Induced Crisis	

KNJIGA APSTRAKATA
BOOK OF APSTRACTS

**Sekcija - Suđenje na daljinu i rad pravosuđa u uslovima
pandemije COVID-19**

**Remote Trials and Judicial Proceedings during the
COVID-19 Pandemic**

SUDJENJE NA DALJINU - MEDJUNARODNI PRAVNI OKVIR I PRAKSA DRUGIH DRŽAVA-

Plenarno izlaganje / plenary talk

Izlaganje će se odnositi na komparativnu analizu u oblasti sudjenja na daljinu, kao i medjunarodne standarde u ovoj oblasti čije je izučavanje inače bilo predmet projekta na ovu temu koji je podržan od strane Ambasade Kraljevine Holandije u Beogradu, a sproveden od strane Foruma sudija Srbije u kome je predavač učestvovala. Navedeno istraživanje je na kraju objavljeno u koautorskoj publikaciji pod nazivom “Suđenje na daljinu - pravni okvir i praksa”. Treba istaći da je pomenuta tema usko povezana sa društvenim izazovima tokom pandemije Covid 19 i daje odgovore na pitanje kako je pravosuđe u svetu reagovalo na novonastale okolnosti. Izlaganje je podeljeno na tri dela: prvi deo se odnosi na pravni osnov za uvođenje suđenja na daljinu i govori o tome da li su i na koji način različite države imale pre pandemije pravne norme u ovoj oblasti i kako je inače pandemija uticala na navedeni pravni okvir, zatim se drugi deo odnosi na praksu država u oblasti suđenja na daljinu kako pre, tako i nakon izbijanja pandemije Covid 19, a treći deo tiče se medjunarodnih standarda u ovoj oblasti, pre svega imajući u vidu praksu Evropskog suda za ljudska prava. Inače, sam pojam sudjenje na daljinu se, kada je u pitanju ova analiza, shvata u širem smislu. Dakle, ne samo kao celokupan sudski postupak koji se odvija putem videokonferencijske veze, već i kada se pojedini delovi sudjenja - saslušanje stranaka, svedoka ili veštaka vrši na daljinu, uz pomoć tehničkih sredstava za prenos zvuka i slike. Na kraju predavanja biće prezentovani zaključci sa osvrtom na nacionalni pravni okvir i praksu u ovoj oblasti, kao i preporuke u cilju efikasnijeg uređenja ovog pitanja u našoj zemlji.

Ključne reči: sudjenje na daljinu - online sudjenje - Covid 19 - pravo na pravično sudjenje - Evropski sud za ljudska prava

¹ otol gates@gmail.com

Ivana Milovanović¹, Osnovni sud u Nišu

dr Olga Tešović², Predsednik Osnovnog suda u Požegi

SUĐENJE NA DALJINU - KOMPARATIVNA ANALIZA I NACIONALNI PRAVNI OKVIR

Komparativnom analizom postojećih normi i prakse u oblasti suđenja na daljinu, dolazi se do zaključka da su od početka kovid 19 pandemije mnoge zemlje u većem obimu, u skoro svim sudskim postupcima, primenile u nekom vidu suđenje na daljinu. Dok je u nekim zemljama postojao pravni osnov za sprovođenje suđenja na daljinu, druge zemlje su pribegle ovakvoj praksi tek po izbijanju pandemije. S druge strane, naše nacionalno zakonodavstvo ne predviđa eksplicitno mogućnost suđenja na daljinu, ali pruža mogućnost da se određeni delovi sudskih postupaka ne sprovode neposredno, već da se pojedine dokazne radnje sprovedu „na daljinu“, odnosno putem videokonferencijske veze i to kako u krivičnom, tako i u građanskom postupku. Cilj koji se ovim radom želi postići jeste da se kroz analizu međunarodnog i nacionalnog pravnog okvira u oblasti suđenja na daljinu dođe do relevantnih zaključaka o delotvornosti ovakvog vida odvijanja sudskih postupaka, kao i o odnosu pretpostavki suđenja na daljinu sa uslovima postavljenim članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Uzimajući u obzir navedeno, na kraju rada izneti su zaključci kako obezbediti aktivno i efektivno učešće lica u sudskom postupku koje se odvija onlajn, a takođe iznete su i preporukame u cilju unapređenja nacionalnog zakonodavstva i prakse u ovoj oblasti.

Ključne reči: suđenje na daljinu, zaštita svedoka, međunarodni i nacionalni okvir

¹ milovanovic.iva@gmail.com.

² otolgates@gmail.com

OPŠTI OSVRT NA UTICAJ PANDEMIJE COVID-19 NA REFORMU ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU REPUBLIKE SRBIJE I UREĐENJE REVIZIJE U PRAVU REPUBLIKE HRVATSKE KAO MOGUĆI MODEL ZA IZMENU ODREDBI O REVIZIJI

Nesumnjivo je da je pandemija COVID-19 uticala na ubrzanje reforme Zakona o parničnom postupku Republike Srbije. Naime, 2021. godine, četiri godine nakon formiranja prvobitne radne grupe sa sličnim predmetom rada, izrađen je od strane nove radne grupe Nacrta Zakona o izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, koji je nakon okončanja javne rasprave povučen iz dalje procedure radi dopune Radne grupe predstavnicima advokature tako da oni čine 50 odsto njenih članova. Ne ulazeći u ostale pravno-političke ciljeve, zaključujemo da određeni delovi predmetnog Nacrta predstavljaju rezultat potrebe prihvatanja određenih rešenja čija je primena mogla biti od značaja za ostvarivanje prava na pristup sudu i suđenje u razumnom roku, elemenata prava na pravično suđenje, u parničnim postupcima koji nisu bili označeni kao hitni tokom vanrednog stanja, jer su se tada samo u hitnim postupcima održavala ročišta, u slučaju da su bila propisana, kao u nekim državama. Reč je o rešenjima poput E-suda, (obaveze) elektronske komunikacije i davanja većeg značaja i preciznije uređenje mogućnosti upotrebe video konferencijske veze u parničnom postupku. Nacrtom ZIDZPP predviđena je izmena, između ostalog, i odredbi o reviziji u pravcu davanja prednosti njenoj javnoj funkciji ostvarenja jedinstva u primeni prava u odnosu na njenu privatnu funkciju osiguranja zakonitosti odluke u konkretnom predmetu, u skladu sa aktuelnim trendovima u uporednom pravu. Na primer, motivisan težnjom za ostvarenjem kvaliteta i brzine postupka i zbog preopterećenosti Vrhovnog suda, hrvatski zakonodavac je 2019. godine usvojio Novelu Zakona o parničnom postupku Republike Hrvatske kojom je revizija po dopuštenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske postavljena kao osnovni tip revizije, a odlučivanje o njenoj dopuštenosti odvojeno je od odlučivanja o njenoj osnovano-

¹ natalijaned22@gmail.com

sti. Vrhovni sud će ovu reviziju dopustiti ako oceni da je u predlogu za dopuštenje revizije određeno naznačeno pravno pitanje važno za odluku u sporu, ali i za osiguranje jedinstvenosti u primeni prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi, a zakonom je propisano *exempli causae* u kojim situacijama se radi o važnom pravnom pitanju. Svoju odluku o nedopuštenosti revizije Vrhovni sud je ovlašćen sumarno obrazložiti, a pored postupka odlučivanja o predlogu i reviziji, zakonom je propisana i obavezna sadržina ovih podnesaka. Cilj ovog rada je da se učini opšti osvrt na uticaj pandemije COVID-19 na određena rešenja Nacrta ZIDZPP, jer se ona mogu primenjivati kako bi se smanjio broj nerešenih predmeta nagomilanih tokom pandemije ili kako bi se unapredio pristup sudu u slučajevima u kojima je ograničen pristup javnom prevozu ili postoje druge logističke prepreke, kao i da se kritički sagleda uređenje revizije u pozitivnom pravu Republike Hrvatske i ukaže na prednosti i nedostatke istog, imajući u vidu da javna funkcija revizije ostvarenja jedinstva u primeni prava dobija na značaju u okolnostima pandemije u slučaju istog pravnog pitanja u većem broju parničnih postupaka proisteklih npr. iz radnih odnosa, a srpski zakonodavac će prilikom reforme revizije u pravcu davanja (sve) većeg značaja njenoj javnoj funkciji sigurno uzeti u obzir ovaj model revizije susedne države.

Ključne reči: reforma parničnog postupka; pandemija COVID-19; revizija; jedinstvena primena prava; važno pravno pitanje.

**Sekcija - Ljudska prava i slobode u uslovima pandemije
COVID-19**

Human Rights and Liberties in the COVID-19 Pandemic

LJUDSKA PRAVA I SLOBODE I MERE ZA SUZBIJANJE COVID-19 – ANALIZA USTAVNOSUDSKE PRAKSE

Od samog početka izbijanja pandemije je bilo jasno da COVID-19 neće biti isključivo medicinska, zdravstvena kategorija, nego će imati i značajne pravne, političke, društvene implikacije. Imajući u vidu da ograničenje ljudskih prava predstavlja jednu od najosetljivijih oblasti svakog pravnog poretka, bilo je logično očekivati da će u celom svetu, tako i u regionu nacionalni ustavni sudovi (odnosno druga tela sa istom/sličnom funkcijom) imati dosta poslova u smislu pronalaženja ravnoteže između raznih ustavnih, pravnih vrednosti, kao što su pravo na život, pravo na jednakost, pravo za zdravstvenu zaštitu, pravo na psihički i telesni integritet, itd. Ovaj rad se bavi prikazom onih ustavno pravnih pitanja koja se su pojavila u praksi ustavnih sudova u regionu (Srbija, Mađarska, Bosna i Hercegovina, Hrvatska), a direktno ili indirektno su u vezi sa merama za suzbijanje COVID-19 u konkretnim državama: kao što su činjenica i način proglašenja vanrednog stanja, ograničenje pojedinih ljudskih prava, funkcionisanje državnih organa za vreme vanrednog stanja, pitanje jednakosti i zaštita od diskriminacije, obavezna vakcinacija i status sertifikata/potvrde o vakcinaciji, nošenje maski, itd. Pored elementarnog predstavljanja predmeta relevantnih ustavnih tužbi, odnosno postupaka ocene ustavnosti i zakonitosti, kritički ćemo analizirati pojedine ustavno sudske odluke radi otkrivanja zajedničkih tačaka ustavnih sudova u regionu u interpretaciji mera za suzbijanje COVID-19 i njihovih (mogućih) pravnih posledica. Cilj rada je da se analizom relevantnih sudskih odluka u kojima su sudovi cenili dopuštenost mera za suzbijanje pandemije u kontekstu ograničenja ustavom zajemčenih ljudskih prava i sloboda prepoznaju neki zajednički kriterijumi, merila i testovi za ocenu ustavnosti ovih mera. Na ovaj način bi se dao doprinos pravnoj sigurnosti, to jest pripremi sudova za nove pravne izazove izazvane novim epidemijama.

Gljučne reči: Covid-19, ljudska prava, vanredno stanje, ustavno sudska praksa

¹ beretka.katinka@gmail.com

USTAVNOPRAVNI ASPEKTI VANREDNOG STANJA I MERA U SRBIJI TOKOM PANDEMIJE 2020/2021 I LJUDSKA PRAVA

U martu 2020. godine je u Srbiji proglašeno vanredno stanje radi suzbijanja pandemije koja se velikom brzinom širila svetom, koje je potrajalo do maja iste godine. Tokom vanrednog stanja primenjene su brojne mere ograničenja ljudskih prava, neke od njih su zadržane do danas, a povremeno su uvedene i dodatne mere. U tekstu će biti razmotreni pravni aspekti postupanja nadležnih državnih organa u tom periodu, odnosno zasnovanost pojedinih mera na Ustavu i zakonima Srbije.

Ključne reči: vanredno stanje; ljudska prava; ograničenja ljudskih prava; pandemija; ustavnost mera za suzbijanje pandemije

¹ figarons021@gmail.com

Sašo Murtič¹, Fakultet za industrijski inženjering, Novo Mesto, Republika Slovenija

Patricija Jankovič², Arema - Visoka šola za regionalni menedžment, Rogaška Slatina, Republika Slovenija

DOPUSTNOST POSEGANJA V ČLOVEKOVE PRAVICE IN SVOBOŠČINE V SLOVENIJI **ADMISSIBILITY OF INTERFERENCE WITH HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS IN SLOVENIA**

Ustava Republike Slovenije natančno opredeljuje pravice in obveznosti njenih državljanov, obenem natančno opredeljuje dela in naloge posameznih organov države, njihova pooblastila in možne posege v pravice ali temeljne svoboščine posameznika. Izvajanjem z zakonom pridobljenih pooblastil organi države ne smejo presegati pridobljenih pooblastil ali pristojnosti. Vprašanje je ali je pandemija Covid 19 toliko nevarna za zdravje ljudi, da bi vladajoča struktura, tudi z namernim kršenjem ustave, zakonskih določil in lastnih navodil, za obvladovanje trenutne situacije v državi, z neupravičenim poseganjem v človekove pravice in temeljne svoboščine, zlorabila pooblastila ter ogrozila položaj vladajoče strukture. Hipoteza znanstvene raziskave je bila postavljena v iskanje argumentiranih vzrokov za potrditev obstoja neupravičenega poseganja v pravice in temeljne svoboščine državljanov. Zgodila se je ulica, zgodili so se protesti, prispele so mnoge prijave na Ustavno sodišče Republike Slovenije, kar je bil povod za iskanje ustreznih odgovorov, pri čemer je bilo nujno preveriti in pravno proučiti posamezne zakonske in podzakonske akte ter poiskati odgovore za nastalo stanje v državi. Ustavno sodišče Republike Slovenije je presojalo nekatere ukrepe omejevanja svobode gibanja v prostoru Slovenije in širše, pri čemer je ugotovilo odstopanja, ki potrjujejo neskladnost sprejetih aktov Vlade Republike Slovenije z obstoječo zakonodajo, s čemer je potrdilo našo hipotezo nezakonitega poseganja v človekove pravice in temeljne svoboščine. S preverjanjem zakonitega delovanja vladajoče strukture in postopkov potrjevanja posameznik podzakonskih aktov Vlade Republike Slovenije smo ugotovili, da je hipotezo nemogoče ne potrditi in ne zavreči, kajti so upravičeni razlogi za omejevanje širitve Covid 19 in obenem so procesno nepravilni postopki sprejemanja in uporabe posameznih podzakonskih aktov.

Ključne reči: pravice in svoboščine, protiustavnost, zloraba in samovšečnost

¹ saso.murtic@gmail.com

² patricija.jankovic@guest.arnes.si

LAŽNE VESTI (ENG. FAKE NEWS) I LJUDSKA PRAVA

U skorije vreme može da se primeti da se izraz „lažne vesti“ (eng. fake news) sve češće upotrebljava u javnom diskursu. Lažne vesti, odnosno vesti koje su netačne, neistinite, fabrikovane ili na drugi način ne odgovaraju objektivnoj stvarnosti, kao i prenošenje takvih vesti nisu fenomen isključivo vezan za 21. vek. Međutim, usled razvoja digitalnih tehnologija, koje su omogućile gotovo momentalnu razmenu informacija putem interneta, te posebno nakon vrtoglave ekspanzije društvenih mreža, njihova dostupnost i uticaj veći je nego ikada pre. Kao i kod svega novog što savremeni život nosi, postavlja se pitanje da li i na koji način ovaj fenomen utiče na tradicionalni spektar ljudskih prava. Upravo zato, ova problematika se čini veoma aktuelnom i njoj su se posvetile brojne međunarodne organizacije poput Saveta Evrope i OEBS-a. U ovom radu će biti analizirano šta sve može da se podvede pod pojam „lažne vesti“ i razmere njihovog uticaja na ljudska prava, ali i posledice a priori označavanja određenih vesti lažnima od strane državnih službenika, političara, medija i drugih javnih i privatnih lica. U tom smislu, cilj rada jeste da se ukaže na povrede ljudskih prava koje se ostvaruju objavljivanjem i širenjem lažnih vesti, a posebno da li smo na putu da priznamo pravo na pristup tačnim informacijama. Pored toga, u radu će biti analizirano da li postoji odgovornost države za objavljivanje i širenje lažnih vesti i da li država ima određene obaveze da reaguje u slučaju lažnih vesti, kao i kolika su ovlašćenja države u ovom pogledu, te da li bi to eventualno moglo da utiče na pravo na slobodu izražavanja.

Ključne reči: lažne vesti, fake news, dezinformacije, sloboda izražavanja, diskriminacija, pravo na slobodne i fer izbore, pravo na život, pravo na zdravlje, Evropski sud za ljudska prava.

¹ d.dukic@dn-lawfirm.com

OGRANIČENJA PRAVA SVOJINE U USLOVIMA PANDEMIJE COVID-19

Kompleksni društveni odnosi u svetu izloženi dodatnim izazovima uzrokovanim pandemijom Covid-19 otvorili su niz pitanja u čijem središtu je svakako uspostavljanje balansa između privatnih i javnih interesa. Uvođenje vanrednog stanja, primena restriktivnih epidemioloških mera, zabrane i ograničenja kretanja ljudi, robe, kapitala, slobode udruživanja i poslovanja praćeni velikom ekonomskom i društvenom krizom iz korena su promenili način života rada ljudi u čitavom svetu. Osnovni pravni instituti i društvene vrednosti izloženi novonastalim okolnostima, očekivano, doživeli su određene promene. Među njima i pravo svojine, kao centralni institut svakog pravnog sistema. Već dug niz godina on se transformiše kroz sve češći državni intervencionizam i ograničavanje tri osnovna svojinska ovlašćenja - držanja, korišćenja i raspolaganja. Upravo u periodu pandemije, sa uvođenjem brojnih restriktivnih mera, vlasnicima je onemogućeno ili ograničeno vršenje prava svojine u onom obimu u kojem bi to inače činili u redovnim okolnostima. Ovo se činilo kroz pretvaranje pojedinih objekata u mesta za karantin, privremene bolnice ili prostor za smeštaj medicinskog osoblja, pristup nekim oblastima, kao što su priobalna područja i plaže, parkovi, mesta za odmor i rekreaciju sa kojima se graniče pojedini posedi bio je ograničen ili zabranjen, a zbog zatvaranja granica mnogim vlasnicima nepokretnosti ili plovila u inostranstvu onemogućeno je njihovo korišćenje, dok poljoprivrednici nisu mogli da obrađuju delove svojih parcela sa druge strane administrativne granice. Ovo je svakako nametnulo potrebu za ispitivanjem osnovanosti preduzetih restriktivnih mera državnih vlasti. Pre svega se tu misli na uslove zakonitosti, legitimnosti i neophodnosti donetih odluka u svakom konkretnom slučaju, radi uspostavljanja ravnoteže između privatnih i javnih interesa. Ocena osnovanosti postupanja državnih organa u uslovima pandemije svakako će obogatiti praksu domaćih i međunarodnih sudova. Koliko će preduzete vanredne mere, čija se sadržina u zavisnosti od kretanja broja obolelih u proteklih više od godinu dana menjala, kako u svetu, tako i kod nas, ostaviti posledica

¹ tamara.gajinov@gmail.com

na institut prava i svojine i položaj vlasnika, ostaje da se vidi u godinama koje slede. Novonastale okolnosti, jasna su potvrda da je liberalni koncept prava svojine i njeno shvatanja kao prava uživanja i raspolaganja stvarima na najapsolutniji način, gde su vlasnikova ovlašćenja ograničena samo pravim drugih lica, napušten. Sve pomenute, ali brojne druge novonastale okolnosti, koje su zadesile svet u proteklih više od godinu dana, potvrđuju osnovanost ideja sa kraja XIX i početka XX veka o svojini, koja prema Leonu Digiju (Léon Diguít), nije pravo u klasičnom smislu, nego socijalna funkcija, odnosno da se ovo pravo ne ostvaruje isključivo u privatnom, nego i u javnom interesu. Zaokupljen, ali i zatečen aktuelnim pandemijskim izazovima, autor u će u planiranom istraživanju sagledati kako se to institut prava svojine, sa svojim tradicionalnim obeležjima, suočio sa pandemijom, kako su organi državne vlasti uredili ostvarivanje ovog prava u svrhu zaštite zdravlja i sprečavanja širenja virusa i kakve sve nove uloge i funkcije je ovaj institut dobio u novonastalim okolnostima.

Ključne reči: pravo svojine, ograničenja prava svojine, pandemija COVID-19

KAŽNJAVANJE KAO INSTRUMENT U BORBI PROTIV COVID-19

Kazne i kažnjavanje su oduvek bili deo ljudske civilizacije. Od kada je sveta i veka, kazne se gotovo univerzalno pojavljuju kao prvi, a dugo suštinski i jedini instrument kontrole, usmeravanja i uopšteno rečeno proizvođenja ili sprečavanja promena u društvu. Pomoću kažnjavanja roditelji pokušavaju da vaspitaju svoju decu, poslodavci da usmere ili poprave rad svojih zaposlenih, a država da disciplinuje svoje građane (nekad podanike). Paralelno sa kaznom uvek su postojali i drugi takozvani pozitivni načini usmeravanja, kroz proces socijalizacije, nagrađivanje i druge vidove pounutrašnjjenja normi. Međutim kazne ostaju i opstaju u svim društvima, u svim vremenima i u maltene svim kulturama, iako u savremeno doba doživljavaju veliku transformaciju. Navedeno bi neupućenog posmatrača moglo da navede na zaključak da je kažnjavanje korisno i svrsishodno za postizanje navedenih ciljeva s obzirom na masovnu zastupljenost i u vremenu i u prostoru. Kako u okviru različitih kultura i društava tako i u okviru različitih društvenih grupa unutar jednog te istog društva. Ali da li je to baš tako? Budući rad će imati za zadatak da analizira suštinski (materijalni) i formalni pojam kazne i kažnjavanja. Šta su to uopšte kazne, šta se njima može postići, koje efekte mogu da proizvedu, a sa druge strane šta se od njih očekuje? Sve navedeno će biti obrađeno pre svega kroz prizmu trenutne realnosti kroz koju ceo svet prolazi, odnosno kroz krizu izazvanu pandemijom Covid-a 19. Mnoge države su posegnule za kaznama i represijom kao jednim od instrumenata suzbijanja negativnih posledica pandemije. Koliko zabrane i kazne, odnosno represija generalno mogu da imaju uticaja na ponašanje ljudi? Da li je takva jedna politika dala rezultate ili su pak proaktivne mere, mere prevencije, obrazovanja i usmeravanja dale bolje rezultate? To su neka od pitanja na koja će budući rad pokušati da da odgovor polazeći od analize stanja propisa donetih za vreme pandemije u Republici Srbiji, primene istih kao i analize svi onih ostalih nezakaznenih mera koje su primenjivane. Na kraju će biti izvršeno poređenje stanja i politike u Srbiji sa određenim relevantnim primerima u drugim državama kako bi se uočilo koji način rada, odnosno koji modus operandi je dao najbolje rezultate.

Ključne reči: kazna, kaznena politika, represija, prevencija, epidemija.

¹ lakobrija93@gmail.com

**Sekcija - Društveno-ekonomski ambijent i mere državne
politike u vreme pandemije**

**Socio-economic Climate and Government Policies during
the COVID-19 Pandemic**

RAD OD KUĆE KAO AKTUELNI RADNI ODNOS TOKOM PANDEMIJE COVID 19

Rad od kuće i rad na daljinu predstavljaju vrstu radnog odnosa koji se obavlja van prostorija poslodavca i koji već izvesno vreme postoje u našem pravnom životu. Zakon o radu Republike Srbije iz 2005. godine u okviru članova 42. i 44. posebno uređuje obavljanje poslova van prostorija poslodavca, te predviđa upravo ove dve vrste rada kao poseban oblik zasnivanja radnog odnosa. Ovim zakonom je između ostalog predviđeno da ugovor o radu, koji se zaključuje za ovu vrstu radnog odnosa, sadrži: trajanje radnog vremena prema normativima rada; način vršenja nadzora nad radom i kvalitetom obavljanja poslova zaposlenog; sredstva za rad za obavljanje poslova koje je poslodavac dužan da nabavi, instalira i održava; korišćenje i upotrebu sredstava za rad zaposlenog i naknadu troškova za njihovu upotrebu; naknadu drugih troškova rada i način njihovog utvrđivanja, kao i druga prava i obaveze. Takođe, zakonom je predviđeno da zarada zaposlenog koji radi od kuće, odnosno van prostorija poslodavca ne može biti utvrđena u manjem iznosu od osnovne zarade drugog zaposlenog lica koji obavlja iste poslove u prostorijama poslodavca. Osim toga, predviđeno je da se sva prava po opsnovu rada a koja se odnose na odmore i odsustva, raspored i preraspodelu radnog vremena, kao i prekovremeni rad primenjuju i kod ove vrste radnog odnosa, te da se van prostorija poslodavca može ugovoriti obavljanje samo onih poslova koji nisu štetni i opasni po zdravlje zaposlenog i drugog lica i koji ne ugrožavaju životnu sredinu. U aktuelnoj globalnoj epidemiološkoj situaciji koja je zadesila čovečanstvo i koja traje skoro dve godine, rad od kuće svakako predstavlja vrstu radnog odnosa koji se pokazao ne samo kao efikasan način realizacije zadataka i ostvarenja poslovnih ciljeva, već i kao obik rada i uspešna mera koja može sačuvati zdravlje zaposlenih i članova njihove porodice. Imajući u vidu prednosti i pogodnosti ove vrste radnog odnosa, kao i njegovu perspektivu kako u trenutnim tako i u budućim poslovnim okolnostima, rad od kuće zaslužuje posebnu pažnju i veći prostor za naučnu i stručnu raspravu, pre svega u pogledu njegove dodatne novelacije i unapređenja.

Ključne reči: rad od kuće, rad na daljinu, radni odnos, zakon o radu, ugovor o radu.

¹ zoran.vavan@yahoo.com

MOGUĆI MODELI REFORME PENZIJSKOG SISTEMA SRBIJE U OKOLNOSTIMA TRENUTNE PANDEMIJE SA OSVRTOM NA ISTORIJSKI RAZVOJ ISTOG

Sistem tekućeg finansiranja je bio održiv i funkcionalan sve do pre 20 godina, kada se zbog socio-demografskih promena i promena na tržištu rada koje su zadesile čitav svet javila potreba da bude reformisan, kako u svetu tako i kod nas. Neke od zemalja kao što je Čile je uspela pomoću niza reformi da prevaziđe krizu i istovremeno zadrži sistem tekućeg finansiranja, dok su se neke druge države odlučile da svoje sisteme kapitalizuju. U Srbiji je nakon petooktobarskih promena sproveden niz reformi na ovom polju (pomeranje granice za odlazak u starosnu penziju, promena indeksacije, izjednačavanje broja godina za starosnu penziju za žene i muškarce, itd.). Takođe, poseban naglasak je stavljen na potrebu za održivošću sistema (odnos broja zaposlenih i penzionera), kao i uvođenje sve rigidnijih zahteva (npr: za osobe sa invaliditetom i utvrđivanje stepena invalidnosti za starosnu penziju). Međutim, dobar deo njih ostaje da se realizuje u budućnosti, da bi se ublažila već postojeća kriza. Kada je reč o trenutnoj pandemiji COVID-19, ona je neminovno produbila ekonomsku krizu koja je svakako i pre toga postojala, a samim tim je povećala i krizu unutar sistema socijalne sigurnosti, prevashodno unutar zdravstvenog sistema, a na indirektan način i penzijskog sistema. Naime, u proteklih godinu i po dana je veliki broj građana ostao bez posla, a kao posledica toga manji broj radnoaktivnog stanovništva uplaćuje doprinose u penzioni fond. U prilog tome da je pandemija dodatno produbila krizu penzijskog sistema govori i činjenica da je povećan broj ljudi tokom pandemije koji uplaćuju dobrovoljno penzijsko osiguranje u odnosu na isti period protekle godine. S obzirom na sve krize sa kojima se naš sistem suočava, a koji uključuje negativan prirodni priraštaj, porast emigracije radnoaktivnih ljudi i povećanje broja prekarnih oblika rada ponuđene su četiri potencijalne opcije ka kojima bi reforma sistema mogla u budućnosti da se odvija. U radu su izneti argumenti zašto je opcija formiranja državnog rezervnog kapitalizovanog fonda odgovarajuća reforma, kako za građane tako i za samu državu Srbiju. Imajući u vidu da je svuda u svetu porastao broj očekivane dužine života dat je predlog modela za postepeni odlazak u starosnu penziju, kako bi starijoj populaciji bila pružena mogućnost da istovremeno puni i koristi sredstva iz penzijskog fonda. Na osnovu iznetih problema, rad ima za cilj analizu mogućih modela razvoja penzijskog sistema Srbije.

Ključne reči: penzijski sistem, tekuće finansiranje, kapitalizacija, uzroci krize, modeli razvoja

¹ nedeljkovicdjordje50@gmail.com

UPOTREBA SOFT LAW INSTRUMENTATA U VREME PANDEMIJE

Pandemija virusa COVID-19 dovela je države širom sveta u uslove poteškoća bez presedana u svim društvenim sferama, pa tako i u sferi prava. Novonastala situacija zahtevala je brza normativna rešenja i regulativnu reakciju zakonodavnih tela u kojoj nije uvek bilo moguće pridržavati se rigidnih, uobičajenih, neretko vremenski iscrpljujućih legislativnih procedura. Jedan vid rešenja pronađen je u pribegavanju soft law instrumentima, odnosno mekom pravu. Soft law akti predstavljaju nesankcionisane propise heterogenog tipa (poput vodiča, uputstava, akcionih programa, preporuka itd) koji se ne donose u okviru ustaljenih zakonodavnih postupaka, ali koji snagom argumenata i autoriteta donosioca, te kao često jedino raspoloživo sredstvo u datom trenutku, imaju značajne de facto pravne efekte. Upravo u uslovima pandemije, instrumenti soft law pokazuju izvesne prednosti u odnosu na hard law propise (zakone, međunarodne konvencije ili npr. direktive EU), ili bar efikasno deus ex machina privremeno rešenje kojima se okrenuo veliki broj zemalja u potrazi za fleksibilnim rešenjima koja promptno mogu odgovoriti na neretko akutnu potrebu društva. Ova situacija i prosta brojnost soft law akata koja se posledično javila „u optičaju“ aktuelizovala je više nego ikada, sa pravne tačke gledišta, kontroverzno pitanje da li je priroda soft law propisa pravna ili ne, te koliko je opravdano i svrsishodno koristiti se njima, što su i pitanja koja će biti u fokusu autora rada.

Ključne reči: pravo, soft law, pandemija, legalitet

¹ mrksicmarija@gmail.com

Jelena Božilović¹, Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu

Jelena Petković², Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu

SOCIO-EKOLOŠKI ASPEKTI PANDEMIJE I ULOGA GRADOVA

Rad se bavi sociološkom analizom stavova građana Srbije u odnosu na kvalitet života u gradu i selu u vreme pandemijske krize. Predstavljani su rezultati empirijskog istraživanja koje je realizovano 2020. godine putem anonimnog onlajn anketiranja ispitanika. Primenom komparativno-analitičkog i statističkog metoda dobijeni nalazi upućuju na to da, uprkos pozitivnijim procenama života u selu u odnosu na život u gradu, ispitanici i dalje ne smatraju da će iskustvo sa pandemijom u začajnoj meri ljude okrenuti životu izvan gradova. Empirijska analiza se naslanja na teorijsko-konceptualni segment rada u kome su obrađene ključne, pretežno negativne predstave o gradu iz socio-ekološke perspektive, od vremena industrijalizacije do danas. Iz ugla različitih ideologija promišljanje grada i sela tokom XIX veka bilo je takvo da se grad smatrao izvorom moralno iskvarenog života i bolesti, dok je selo favorizovano kao oličenje idiličnog porodičnog života i zdravlja. Društvene promene u XX vek doprineće značajnom poboljšanju života u gradovima, pa i pozitivnijim predstavama o gradu, ali uprkos tome i dalje vladaju diskursi koji stoje na poziciji urbanog pesimizma, čemu je naročito doprinela aktuelna pandemija. Ipak, važno je sa druge strane ukazati i na značajan broj inovativnih promišljanja gradova i životnih stilova, koji za cilj imaju stvaranje zdravijih urbanih sredina. Zato se u radu čini osvrt i na neke relevantne i aktuelne koncepte koji mogu biti korisne smernice za razvoj gradova u budućnosti.

Ključne reči: grad, pandemija, zdrav grad, selo, urbano planiranje

¹ jelena.bozilovic@filfak.ni.ac.rs

² jelena.petkovic@filfak.ni.ac.rs

GEOPOLITIČKI ASPEKTI VAKCINACIJE U PANDEMIJI COVID-19

Krajem 2019. godine koronavirus detektovan je u centralnom delu Kine, u Vuhanu, dok je Svetska zdravstvena organizacija 11. marta naredne godine proglasila izbijanje globalne pandemije COVID-19. Države širom sveta su, u nedostatku leka u datom trenutku, preduzele niz drastičnih zdravstvenih, socijalnih, ekonomskih i drugih mera s ciljem suzbijanja širenja novog virusa. Uvidevši sposobnost virusa da se brzo dalje replikuje s osobe na osobu, ubrzo se došlo do konsenzusa kako je vakcina jedini efikasan način borbe protiv pandemije. Sposobnost rapidnog širenja virusa dovela je i do nezapamćeno brzog razvoja vakcina, u čiju su se trku uključile sve (super)sile, od Sjedinjenih Američkih Država, Rusije i Kine, preko Nemačke, Velike Britanije, kao i država koje se ne mogu okarakterisati silom (poput Kube). Od razvijenih vakcina najveći publicitet dobile su američko-nemačka BioNTech Pfizer, švedsko-britanska AstraZeneca, kineska Sinopharm i ruska Sputnik V. Pored osnovne želje pomenutih država da zaštite svoje građane putem vakcine, pitanje sukobljavanja koronavirusu izašlo je iz okvira zdravstvenog sektora i prelilo se i na oblast politike, odnosno međunarodne politike. Pitanje vakcinacije je, iz drugog plana, odnosno vakcine *per se*, postalo sredstvo spoljne politike za razvijanje dobrih odnosa i širenje uticaja širem sveta, ali i za diskriminisanje onih politički nepodobnih čije spoljnopolitičko usmerenje nije usaglašeno sa još uvek aktuelnim svetskim poretkom u kom „Zapad“, odnosno zapadni svet, ima dominantnu ulogu. Rad, putem komparativne metode i analize sadržaja, posmatra u kojim je delovima sveta „čija“ vakcina pretežno korišćena, a čija je nipodaštavana, te putem deduktivne metode izvodi zaključke o implikacijama upotrebe vakcina u geopolitičke svrhe, u vreme kada kovid-pasoši postaju ili su već postali realnost; realnost koja je takođe politizovana, na način da su sve vakcine jednake, ali neke – orvelovski - jednakije od drugih.

Ključne reči: COVID-19, koronavirus, vakcinacija, vakcine, geopolitika

¹ nikolarajic995@gmail.com

² romero@eunet.rs

KAZNENA POLITIKA U REPUBLICI SRBIJI U USLOVIMA PANDEMIJSKE KRIZE

Pravo jeste jedan od instrumenata usmeravanja društva, sredstvo za postizanje postavljenih ciljeva ali i jedan od mehanizama za prevazilaženje prepreka koje se mogu javiti. Zbog sve kompleksnosti savremenih društvenih sistema spontana, neorganizovana pa i proizvoljna reakcija na sve one izazove na koje društvo može naići više nije moguća. Pravo kao organizovan, planski i uređen sistem donošenja ali i sprovođenja odluka je neophodan kako ne bi došlo do dezintegracije sistema, odnosno raspada savremenih društva kao takvih. Globalna pandemija izazvana virusom Kovid 19 je upravo jedan takav izazov koji je zahtevao organizovanu i usmerenu akciju ne samo pojedinačnih država već globalne zajednice kao celine. Način sprovođenja takve akcije jeste upravo donošenje i sprovođenja odluka kroz usvajanje i primenu pravnih propisa. Analiza prilagođavanja celokupnog pravnog sistema Republike Srbije novonastalim uslovima bi svakako bila ne samo zanimljiva već i korisna. Međutim tako nešto uveliko prevazilazi mogućnosti ovog rada s obzirom da je od početka pandemije usvojeno preko 120 propisa iz različitih oblasti (a vezanih upravo za pandemiju i njene posledice). Rad će analizirati novine u smislu novih obaveza koje su nametnute građanima Republike Srbije, a radi suzbijanja posledica pandemije. Kvalitet i kvantitet tih obaveza se menjao tokom vremena, kako se menjao i intenzitet pandemije ali i percepcija građana i nosilaca javne vlasti o značaju primene odgovarajućih mera. Uz nove obaveze u zakonodavstvu i praksi pojavio se čitav niz novih prekršaja. Sa druge strane kada je reč o krivičnom pravu, s obzirom na blanketni karakter većine krivičnih dela protiv zdravlja ljudi, njihova sadržina se takođe menjala. Ovaj rad imaće za zadatak da prikaže novine u oblasti prekršajnog i krivičnog prava u kontekstu promena do kojih je došlo zajedno sa pandemijom izazvanom virusom Kovid 19. Na kraju će biti izvršen i kratak prikaz statistike vezane pre svega za krivična dela nepostupanje po zdravstvenim propisima za vreme epidemije kao i krivičnog dela prenošenje zarazne bolesti. U izradi rada pored opštih naučnih metoda (indukcija, dedukcija, analiza sadržaja, statistički metod) biće korišćene i opšte pravne metode i to pre svega dogmatski i jezički metod.

¹ tatjana.skakavac@gmail.com

² lakobrija93@gmail.com

UTICAJ PANDEMIJE COVID-19 NA AKTIVIZAM ŽENA NA ZAPADNOM BALKANU

Pandemija COVID-19 predstavlja poseban izazov za žene kao jednu od globalno najranjivijih društvenih grupa. Aktivizam na Zapadnom Balkanu najevidentniji je u radu organizacija civilnog društva, dok žene čine većinu volontera i aktivista u tzv. trećem, nevladinom sektoru. Žene-aktivistkinje bave se dobrotvornim radom i projektima društvenog razvoja u svojim lokalnim zajednicama. One pritom pružaju podršku ne samo ženama raznih profila, nego i deci i mladima, starijim osobama, osobama sa invaliditetom i pripadnicima drugih marginalizovanih grupa. Primenom metoda studije slučaja na primeru Ekumenske inicijative žena, u radu se analizom empirijskog materijala istražuje kako se preusmeravanje resursa namenjenih radu organizacija civilnog društva na Zapadnom Balkanu tokom 2020. godine na aktivnosti u vezi sa suzbijanjem pandemije odrazilo na aktivizam žena u njihovim lokalnim zajednicama, te kakve korake su aktivistkinje i njihove organizacije preduzele kako bi se nosile sa ovom novom životnom realnošću. Zaključeno je da je usled pandemijom uzrokovane opšte društvene klime - promena u načinu rada državnih institucija, smanjenja materijalnih izdvajanja za potrebe nevladinog sektora i javnog informisanja koje izaziva strah - naročito došla do izražaja diskriminacija žena i drugih ranjivih grupa. Posledice takvog stanja su u velikoj meri povećana ranjivost ne samo žena pojedinačno (npr. usled značajnog rasta broja slučajeva rodno zasnovanog i nasilja u porodici o kom u radu svedoče aktivistkinje), nego i drugih marginalizovanih grupa, kao i ugroženost celokupnog sistema podrške koju im pruža nevladin sektor.

Ključne reči: aktivizam, žene, pandemija COVID-19, društveni razvoj, diskriminacija, Zapadni Balkan

¹ ankica.dragin@pravnofakultet.edu.rs

Sekcija - Psihološki izazovi u pandemiji COVID-19

Psychological Challenges of the COVID-19 Pandemic

WHAT LESSONS CAN WE LEARN FROM THE CORONAVIRUS PANDEMIC? PSYCHOLOGICAL RESEARCH IN A POST-PANDEMIC ERA

Plenarno izlaganje / plenary talk

In this presentation, I make the argument that individuals have to conform and adapt to new COVID-norms. To test this idea, I conducted two studies during the COVID-19 pandemic, Study 1 investigated mask usage, and in study 2, I present exploratory analyses of my Global COVID-19 project. COVID-19 has drastically altered attitudes toward mask-wearing behaviors around the world. What is unknown is how long will these mask behaviors last even without COVID infections? We observed people in public areas in China at the start of the outbreak (N=1300) and 1 year later (N=1250). We were interested in the idea that humans are shaped culture, and respond to their experiences by cooperating and fitting into the social context of the local environment. Observing actual mask use instead of using self-report measures provides a more precise understanding of how people respond to mask enforcement mandates in various locations such as supermarkets or indoor shopping centers. Results found early cultural differences at the start of the pandemic, but faded quickly with mask mandates (norm tightness). In study 2, with the help of 40 collaborators from more than 10,000 people in 35 countries around the world, we collected people's subjective judgments regarding the impact of COVID-19 outbreak like feelings about masks, lockdown procedures, coping responses and social communication changes. We find *time* was an important factor that explains people's subjective judgement including more conformity toward COVID-19 related life changes. In study 2, I will conclude by drawing the link between psychological research in post Covid-19 era and how human behavior must adapt to the new cultural norms prescribed by the pandemic.

Ključne reči: COVID-19; Mask use; Social Norms; Collectivism; Rice Theory; Compliance

¹ alexenglish84@gmail.com

Alexander Scott English¹, Shanghai Intercultural Institute, Shanghai International Studies University, China

Sanja Batić Očovaj², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Dušana Šakan³, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

PSYCHOLOGICAL FUNCTIONING OF SERBIAN EMIGRANTS IN THE BEGINNING OF THE PANDEMIC COVID-19

Drastic changes in functioning of everyday life caused by preventive measures against COVID-19 pandemic set additional obstacles to the acculturation of emigrants that are strongly dependent on social contacts. The biggest obstacle to their acculturation was the request for social distance that disrupted relationality limiting the socialization of virtual agencies. It also disrupted the supportive role of social contacts in psychological adaptation at stressful situations. This study is aimed to describe perceived life changes of Serbian emigrants during the first wave of COVID-19 and the effects that they have on their psychological status. The sample consisted of 249 emigrants (73% females, Mage = 36.71). Among them there were 28% of COVID-19 diagnosed. The respondents reported higher perceived change in the domains of social environment and interaction, and lower in the domain of food and eating. Higher scores in perceived change were found in more stringent communities ($r=.20$, $p<.01$). Respondents that perceived higher degree of change had more virtual ($r=.16$, $p<.01$) and less personal contacts ($r=-.16$, $p<.01$) showing us that the respondents redirected communication channel on internet probably as a reaction on restrictive measures related to social contacts in person. Additionally, migrants that had COVID-19 reported that they have perceived more life changes, as well as they communicated more virtually, and less in person than migrants that did not have it. Perceived life difference is positively correlated with depressive or anxiety symptoms ($r=.31$, $p<.01$). Since this correlation did not significantly change after controlling for degree of personal or virtual communication, their supportive role is questionable. The finding that just the degree of contact in person correlated with better psychological functioning ($r=-.12$, $p<.01$) led us to the conclusion that social interaction in person has potentially more benefits for mental health than virtual.

Ključne reči: pandemic, psychosocial functioning, migrants, life changes

¹ alexenglish84@gmail.com

² sanja.batic@gmail.com

³ dusanasarcevic@gmail.com

Jasmina Nedeljković¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkić, Novi Sad

Mirjana Francesko², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkić, Novi Sad

Željka Bojanić³, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkić, Novi Sad

VREMENSKA PERSPEKTIVA I NEREALISTIČKI OPTIMIZAM KOD LJUDI STAROSTI 65+ GODINA ZA VREME VANREDNOG STANJA 2020.GODINE

Glavni cilj ovog istraživanja bio je da ispita izraženost vremenskih perspektiva i nerealističkog optimizma ljudi starosti 65 i više godina za vreme vanrednog stanja u Republici Srbiji 2020. godine. Ova starosna kategorija ljudi, kako su procenile nadležne kompetentne struke, označena je kao najugroženiji deo populacije te je zbog pandemije covid-Sars2 (kovid-19) virusom bila u obaveznoj fizičkoj izoalciji kao meri uvedenog vanrednog stanja tokom proleća 2020. godine. Odabrana su ova dva konstrukta kao pokazatelji mentalne snage i zdravlja ljudi. Konstruktima je meren način na koji su naši ispitanici u izmenjenim životnim uslovima, gledali na sopstvenu prošlost, sadašnjost i budućnost; kakav im je pogled na verovatnoću u dešavanje pozitivnih, odnosno negativnih događaja i kakav je odnos ta dva psihološka konstrukta. Uz sve objektivne teškoće u postupku istraživanja i preduzete obavezne mere zaštite, konačni uzorak činilo je 193 ispitanika oba pola (45.3% muškaraca i 54.7% žena) i različitog stepena obrazovanja (od nezavršene osnovne škole do doktora nauka). U istraživanju su korišćena dva instrumenta. Za utvrđivanje šest dimenzija vremenske perspektive primenjena je skraćena verzija (Nedeljković, 2017) Zimbardovog upitnika o vremenskim perspektivama (Zimbardo time perspective inventory, ZTPI, 1999). Za merenje dve dimenzije nerealističkog optimizma primenjen je Upitnik za procenu nerealističkog optimizma (Čolović, Mitrović i

¹ jasmina.nedeljkovic@gmail.com

² mirjanafrancesko@gmail.com

³ Zeljka.Bojanic@gmail.com

Smederevac, 2007). Rezultati su pokazali da je najizraženija vremenska perspektiva pozitivna prošlost, dok je od dimenzija nerealističnog optimizma izraženije verovatnoća javljanja pozitivnih događaja. Najviše, statistički značajne pozitivne korelacije dobijene su između verovatnoće javljanja pozitivnih događaja sa pozitivnom budućnosti ($r=0.470$) i sa hedonističkom sadašnjosti ($r=0.433$). Pored logičnog i očekivanog rezultata o pozitivnoj povezanosti između verovatnoće javljanja pozitivnih događaja sa pozitivnom budućnosti, zanimljiv je odnos hedonističke sadašnjosti i verovatnoće javljanja pozitivnih događaja. Ispitanici koji su se trudili da sebi osmisle svakodnevicu i u njoj nađu zadovoljstvo, verovali su da će sve biti dobro i pozitivno u budućnosti.

Ključne reči: vremenska perspektiva, nerealistični optimizam, pandemija, izolacija, vanredno stanje

Nenad Hrisafović¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Vesna Gojković², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

UTICAJ SOCIJALNO AVERZIVNOG KARAKTERA, ZAVERENIČKNOG MENTALITETA I SUJEVERJA NA STAVOVE I PONAŠANJA TOKOM PANDEMIJE COVID-19

Aktuelna pandemija je donela mnoge promene i navela ljude da se prilagode novom životu punom ograničenja. Svrha ovog istraživanja je da se odgovori na pitanje da li poštovanje epidemioloških mera zavisi od stava o COVID-u koji može da bude pozitivan ili se ispoljava u vidu zavereničkog mentaliteta i sklonosti ka sujeverju, zatim da li stav o COVID-u i ponašanje tokom pandemije zavise od socijalno averzivnog karaktera i konačno, da li postoje statistički značajne polne razlike s obzirom na merene konstrukte. Podaci su prikupljeni putem onlajn ankete, tokom proleća 2021. godine, u vreme pandemije virusa COVID – 19. Uzorak se sastoji od 217 ispitanika od kojih je 60.8% ženskog pola. Rezultati ovog istraživanja su pokazali da su ispitivane osobine ličnosti značajne za razumevanje stava o aktuelnoj pandemiji i ponašanja tokom nje. Postoji statistički značajna povezanost između stava o pandemiji i ponašanja tokom iste. Pored toga, stav o pandemiji je značajno povezan sa Zavereničkim mentalitetom, Sujeverjem i crtama Mračne trijade, dok je ponašanje tokom pandemije značajno povezano sa Zavereničkim mentalitetom i Psihopatijom, ali ne i ostalim ispitivanim varijablama. Zaverenički mentalitet se pokazao kao značajan u predviđanju stava o pandemiji, dok je Psihopatija značajan prediktor ponašanja tokom pandemije.

Ključne reči: COVID-19, ponašanje tokom pandemije, zaverenički mentalitet, sujeverje, mračna trijada

¹ nenad.hrisafovic24@gmail.com

² vesna270165@gmail.com

Dušana Šakan¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Dragan Žuljević², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Nikola Rokvić³, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

MERENJE MOTIVACIJE ZA PRIDRŽAVANJE PREVENTIVNIH MERA ZA SPREČAVANJE ŠIRENJA COVID-19 – REZULTATI IZ PRVOG TALASA PANDEMIJE U SRBIJI

Prvi talas pandemije COVID-19 doveo je do uvođenja preventivnih epidemioloških mera kao što su zabrane većih okupljanja, kretanja i policijski čas. Cilj ovog istraživanja bio je da se proverí faktorska struktura jednog upitnika za merenje motivacije za pridržavanje propisanih mera, njegova pouzdanost, validnost i razlike u motivaciji ispitanika različitog pola, radnog i bračnog statusa. Uzorak je činilo 789 ispitanika (56.8% ispitanica) starosti od 17 do 85 godina ($AS=28.97$; 56.5% od 17 do 24 godine i 43.5% od 25 do 85), od kojih 45.4% nije u zajednici, 32.6% je u vezi, a u braku 22%. Gotovo polovinu uzorka čine studenti (47%), nešto je manje zaposlenih (41.3%) i najmanje je ispitanika van radnog statusa (11.7%). Primenjen je instrument koji je nastao na osnovu Soenens et al. (2009) za merenje dva aspekta kontrolisane motivacije: introjektivna i eksterna regulacija i identifikovane regulacije kao oblika autonomne motivacije od 8 ajtema. Radi provere konvergentne i divergentne validnosti instrumenta primenjeni su i: Upitnik za merenje zadovoljenja i osujećenja bazičnih psiholoških potreba za autonomijom, kompetencijom i povezanošću (Chen et al., 2015; Šakan, 2020); Upitnik za merenje anksioznosti, depresivnosti i stresa (Lovibond & Lovibond, 1995); Upitnik za merenje pozitivnog i negativnog afekta (Watson & Clark, 1994); Upitnik za merenje zadovoljstva životom (Diener et al., 1985; Vasić i sar., 2011) i Upitnik za merenje psihološke nefleksibilnosti (Bond et al., 2011). Rezultati eksploratorne faktorske analize ukazuju da instrument za merenje motivacije za pridržavanje mera

¹ dusanasarcevic@gmail.com

² drzuljevic@gmail.com

³ nikolamrokvic@gmail.com

registruje dva nezavisna faktora koji objašnjavaju 62.50% ukupne varijanse i imenovani su kao Autonomna motivacija ($\alpha=.81$, $N=5$) i Kontrolisana motivacija ($\alpha=.71$, $N=3$). Autonomna motivacija značajno korelira sa pozitivnim afektom (.20), zadovoljstvom životom (.15), zadovoljenjem tri bazične psihološke potrebe (.19, .16, .18), a negativno i u niskom iznosu sa depresivnošću (-.07). Kontrolisana motivacija značajno korelira sa nefleksibilnošću (.14), negativnim afektom (.22), depresivnošću, anksioznošću i stresom (.14, .09, .13) i osujećenjem bazičnih psiholoških potreba (.33, .21, .19), a negativno sa pozitivnim afektom (-.10) i zadovoljenjem sve tri bazične psihološke potrebe (-.12, -.12, -.23). Primenom t-testa utvrđeno je da je autonomna motivacija za pridržavanje mera značajno više izražena kod žena ($AS=4.02$) nego kod muškaraca ($AS=3.72$; $t(786)=-4.61$, $p=.00$) i kod ispitanika starijih od 25 godina ($AS=4.01$) nego kod mlađih od 25 godina ($AS=3.80$; $t(771)=-3.00$, $p=.00$). Razlike nisu utvrđene u izraženosti kontrolisane motivacije u odnosu na pol ($t(786)=.87$, $p=.39$) i starost ($t(771)=.91$, $p=.36$). Analizom varijanse utvrđeno je da ne postoje značajne razlike u izraženosti autonomne motivacije ($F(785)=1.64$, $p=.19$) u odnosu na radni status, kao ni kontrolisane motivacije ($F(785)=1.99$, $p=.14$). Pak, postoje statistički značajne razlike u izraženosti autonomne motivacije u odnosu na bračni status ($F(785)=12.67$, $p=.00$). Ispitanici koji su u braku imaju više izraženu autonomnu motivaciju ($AS=4.17$) od ispitanika koji su u vezi ($AS=3.72$) ili nisu u zajednici ($AS=3.87$). U odnosu na kontrolisanu motivaciju nisu zabeležene razlike u kod osoba različitog bračnog statusa ($F(785)=3.10$, $p=.06$). Iako rezultati ukazuju da provereni instrument ne odražava pretpostavljeni spektar oblika motivacije prema Teoriji samoodređenja, može se smatrati korisnim prilikom registrovanja širih dimenzija motivacije.

Ključne reči: motivacija, epidemiološke mere, COVID-19, Teorija samoodređenja

Radojka Šolak¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad
Lana Lemajić², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad
Aleksandar Vasić³, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

IZRADA I PROVERA SKALE ZA MERENJE TOLERANCIJE NA NEJASNOĆU TAJA

Tolerancija na nejasnoću je jedna od osnovnih Ego-funkcija i prema pretpostavci Frenkel-Brunsvikove predstavlja osnovu autoritarne ličnosti. Početni uzorak od 33 stavke, sačinjen na osnovu više instrumenata, primenjen je na uzorku od 255 ispitanika (44,7% ispitanica; 11,8% nedostaje) starosti od 18 do 51 godine, u proseku oko 21 godine. Stavke su normalizovane i standardizovane, a podaci su analizirani klasičnom ajtem analizom i analizom glavnih komponenta uz konsultovanje testa osuline. Procenom komunaliteta korigovane ajtem-total korelacije i projekcija stavki na prvu glavnu komponentu, odabrano je 10 stavki zadovoljavajućih metrijskih karakteristika. Stavke finalne skale TAJA imaju koeficijente pouzdanosti u rasponu od 0,32 do 0,48, dok se koeficijenti valjanosti stavki kreću od 0,46 do 0,64. Pouzdanost skale definisana Kronbahovim koeficijentom interne konzistencije je zadovoljavajuća i iznosi 0,75. Sa ciljem ispitivanja konvergentne i divergentne valjanosti skale TAJA, na uzorku od 236 ispitanika (46,9% ispitanica; 9,2% nedostaje) regresionom analizom proveren je odnos novog instrumenta za merenje tolerancije na nejasnoću TAJA sa statusima Ja-identiteta (SID48; Vasić, 2016). Dimenzije statusa Ja-identiteta objašnjavaju oko 19% varijanse tolerancije na nejasnoću ($R = 0,44$, $R^2 = 0,19$, $F(4, 234) = 14,09$, $p < 0,01$). Svi statusi Ja-identiteta izdvaju se kao značajni prediktori tolerancije na nejasnoću. Pozitivni prediktori su ostvareni Ja-identitet ($\beta = 0,29$; $p < 0,01$) i moratorijum Ja-identiteta ($\beta = 0,25$; $p < 0,01$), dok su negativni prediktori preuzeti Ja-identitet ($\beta = -0,29$, $p < 0,01$) i konfuzija Ja-identiteta ($\beta = -0,14$, $p < 0,05$). Shodno ovome, tolerancija na nejasnoću je u pozitivnom odnosu sa onim statusima Ja-identiteta koji se nalaze na pozitivnom polu eksploracije, kao jedne od dimenzija preko kojih se identitet može odmeriti, a u negativnoj korelaciji sa statusima Ja-identiteta koji se nalaze na negativnom polu iste dimenzije. Na osnovu svih rezultata može se zaključiti da je konstruisan instrument dobrih psihometrijskih karakteristika.

Ključne reči: Ego-funkcija, tolerancija na nejasnoću, metrijske karakteristike

¹ radojkasolak@gmail.com

² lemajic.lana@gmail.com

³ aleksandarvasic1966@yahoo.com

Sekcija - Izazovi mentalnog zdravlja u doba COVID-19

Mental Health Challenges of the COVID-19 Pandemic

Vesna Petrović¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Jelka Dragičević², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Zorica Knežević³, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

ISTRAŽIVANJE I ODGOVORI NA REAKCIJE NA PANDEMIJSKI IZAZOV KORONA VIRUSA NA MENTALNO ZDRAVLJE

Apstrakt: Saopštenje ima u fokusu prikaz tri aktivnosti vezanih za kovid pandemiju, a to su: 1. Volonterska akcija saveza društava psihoterapeuta Srbije (SDPTS), 2020–2021. 2. Istraživanje Evropske asocijacije za psihoterapiju “reakcija psihoterapeuta na Covid 19 i Lockdown (‘zaključavanje’) 3. Aktivnosti Savetovališta FLV u toku kovid pandemije i iskustvene grupe

1. Savez Psihoterapeuta Srbije je preduzeo volontersku akciju Psihoterapeuta pod supervizijom i psihoterapeuta kako bi dao podršku građanima u toku prvog udara pandemije korona virusom i naknadnog ‘zaključavanja’. Zatim je nastavio aktivnosti i nakon ‘otključavanja’. Najčešći problem zbog kojih su se korisnici javljali su bili: depresivnost i anksioznost, već od ranije postojeći psihički problem/i, izolovanost (ostala u inostranstvu, odvojenost od porodice...), briga za bližnje (članove porodice koji imaju već drugu bolest...). Bilo je 968 korisnika do septembra 2020. Akcija je i dalje u toku.

2. Istraživanje evropske asocijacije za psihoterapiju (EAP) koju su vodile Patricia Hunt, predsednica EAP, Nevena Čalovska, Anne Colgan, Renata Mizerska, January 2021. Evropska asocijacija za psihoterapiju (EAP) je distribuirala upitnik psihoterapeutima kreiran za ovu konkretnu situaciju. Pitanja su se odnosila na to kako prevladavaju zaključanost pandemijom, kako rade i šta su naučili tokom

¹ v.petrovic581@gmail.com

² jelka4@gmail.com

³ zorica11knezevic@gmail.com

‘zaključavanja’, sa čim se najčešće sreću u radu sa klijentima vezano za kovid. Istraživanje upitnikom je sprovedeno u jesen 2020. Ciljevi postavljeni istraživanjem su bili odgovori na pitanja: Sa čim su se psihoterapeuti susreli u radu u toku kovid pandemije, kako su to savladavali, šta su novo naučili, koje su nove mogućnosti za profesiju psihoterapije stvorene ovom pandemijskom situacijom. Koji su najčešći problemi sa kojima su se klijenti javljali. Najčešći problem sa kojima su se klijenti javljali u Evropi su usamljenost, anksioznost, panični napadi, depresivnost, suicidalne ideje, međuljudske i relacione teškoće, fizičko propadanje, zavisnost.

3. Savetovalište FLV i iskustvene grupe i savetovalište na Fakultetu za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkić je otvoreno za sve studente FLV i radilo je i radi pod pandemijskim okolnostima on line sve vreme. Izvanredni rezultati su postignuti u okviru rada u iskustvenim grupama o čemu će biti više reči u samom usmenom saopštenju.

Diskusija: Najveći problemi na nivou mentalnog zdravlja u toku kovid pandemije i u Srbiji i u Evropi su slični i odnose se na usamljenost, anksioznost, depresivnost i probleme u međuljudskim relacijama.

Zaključak: Ono na šta ovo istraživanje ukazuje, jeste da će svi prethodno navedeni efekti ‘zaključavanja’ u budućnosti verovatno imati ozbiljan uticaj na mentalno zdravlje u odnosu na skoro kompletnu populaciju u Evropi. Političari i profesionalci u oblasti mentalnog zdravlja bi stoga trebalo da ovo visoko uvažavaju i planiraju značajna dodatna sredstva u budućnosti kako bi se ublažili ovi budući efekti.

Ključne reči: Covid 19, pandemija, psihoterapija, istraživanja

Dragan Žuljević¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkić, Novi Sad

Nevena Grmuša², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkić, Novi Sad

Nikolija Rakočević³, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

PANDEMIJA COVID-19 I PERCEPCIJA NERAZREŠENE PORODIČNE TRAUMATIZACIJE: RELACIJE SA VARIJABLAMA SUBJEKTIVNOG BLAGOSTANJA

Osnovni cilj ovog rada je sticanje detaljnog uvida u specifičnosti relacija nerazrešene porodične traumatizacije sa varijablama mentalnog zdravlja u doba COVID-19 u poređenju sa istim relacijama pre pandemije. Zanimalo nas je da li ispitanici u doba pandemije jednako percipiraju porodične odnose u prošlosti sa naglaskom na nerazrešenu porodičnu traumatizaciju kao ispitanici prikupljeni u okviru sličnog uzorka pre pandemijskih okolnosti, te da li ova dva socijalna setinga poseduju kapacitet da promene relacije ispitanikove percepcije nerazrešenih porodičnih traumatskih okolnosti sa aktuelnim nivoom opšte uznemirenosti, pozitivnim i negativnim afektom, te zadovoljstvom životom. Istraživanje je sprovedeno putem online upitnika na državljanima Republike Srbije u dva navrata. Od ukupno 300 ispitanika (starosti od 20 do 75 godina) koliko je učestvovalo u istraživanju, 150 ispitanika prikupljeno je pre pandemije COVID-19 tokom 2018. godine, a drugih 150 ispitanika tokom 2020. godine tokom pandemije COVID-19. Instrumenti korišćeni u istraživanju su: Upitnik za merenje anksioznosti, depresivnosti i stresa (DASS-21; Lovibond & Lovibond, 1995); Upitnik za merenje pozitivnog i negativnog afekta (SIAB-PANAS; Novović i Mihić, 2008), Upitnik za merenje zadovoljstva životom (SWLS; Diener et al., 1985) i subskala

¹ drzuljevic@gmail.com

² nevena92@live.com

³ nikarakocevic@live.com

Nerazrešene porodične traumatizacije Upitnika za procenu afektivne vezanosti (UPIPAV-NPT; Hanak, 2004). T-test za nezavisne uzorke demonstrirao je da na statistički značajnom nivou poduzorak prikupljen tokom pandemije manifestuje niži nivo zadovoljstva životom, viši nivo opšte uznemirenosti i doživljava nerazrešene porodične traumatizacije, dok u nivoima pozitivnog i negativnog afekta nema značajne razlike. Analiza korelacije na specifičnim poduzorcima demonstrirala je da se oni statistički značajno razlikuju u korelaciji nerazrešene traumatizacije sa svim merenim varijabama, dok je najupadljivija razlika u korelaciji sa opštom uznemirenošću, koja je na preCOVID-19 poduzorku pozitivna ($r = .45$), a na COVID-19 poduzorku negativna ($r = -.38$). Diskutovaćemo teorijske i praktične implikacije ovih nalaza, te njihov ograničen domet s obzirom da su generisani na različitim kohortama ispitanika.

Vesna Gojković¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkić, Novi Sad
Sanja Batić Očovaj², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkić, Novi Sad
Jelena Dostanić³, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkić, Novi Sad

PRVI TALAS PANDEMIJE COVID-19: HEXACO PROFILI LIČNOSTI ODREĐUJU ADAPTIBILNOST I IZBOR STRATEGIJA ZA PREVLAĐAVANJE STRESA THE FIRST WAVE OF THE COVID-19 PANDEMIC: HEXACO PROFILES AFFECT COPING MECHANISMS AND ADAPTABILITY OF RESPONSE

Osnovni cilj rada bio je ispitati da li HEXACO profili ličnosti predviđaju individualne razlike u strategijama prevladavanja stresa tokom prvog talasa pandemije COVID-19. Testiranje je sprovedeno tokom pete i šeste nedelje vanrednog stanja u Republici Srbiji od 16. do 30. aprila 2020. godine, čime je obuhvaćen period potpunih restrikcija primenom policijskog časa u trajanju od 84 sata. On-line je testirano 250 klinički zdravih ispitanika, 202 žene i 48 muškaraca, prosečno starih 37.8 godina iz Republike Srbije. Primenjeni su upitnici za merenje nivoa stresa izazvanog strahom od zaraze i strahom od ekonomske propasti tokom pandemije; HEXACO 60 za merenje crta ličnosti; i COPE 60 za merenje koping mehanizama. Analizom latentnih profila utvrđeni su strukturalni obrasci adaptibilnosti odgovora na stres. Identifikovana su tri tipa ličnosti koji koriste značajno različite mehanizme za prevladavanje stresa. Otporni (savesni ekstraverti) koriste strategije fokusirane na suočavanje sa stresorom (problemom, emocijama, uz korišćenje humora); Nekompatibilni (nesavesni) koriste Izbegavanje, usmereno na bekstvo od problema; Prekompatibilni (emocionalno reaktivni, savesni introverti) izbegavaju humor, kao i suočavanje sa neprijatnim emocijama. Savesnost pravi značajnu razliku između adaptibilne i maladaptibilne otpornosti na stres. Visoka Emocionalnost, međutim, u kombinaciji sa Introverzijom i visokim skorovima na Savesnosti, doprinosi i maladaptibilnosti i vulnerabilnosti. Odsustvo strategije Izbegavanja je kriterijum adaptibilne otpornosti. Dakle, individualne razlike u odgovoru na stres su prvenstveno definisane crtama zaduženim za kontrolu, aktivitet i afektivitet.

Ključne reči: strahovi tokom pandemije COVID-19, HEXACO, analiza latentnih profila, strategije prevladavanja stresa

¹ vesna270165@gmail.com

² sanja.batic@gmail.com

³ jelena.dostanic.sm@gmail.com

SPECIFIČNOSTI EMOCIONALNE REGULACIJE U DOBA COVID-19: RELACIJE S MJERAMA SUBJEKTIVNOG BLAGOSTANJA

Istraživanje predstavljeno ovim radom potaknuto je trenutačnim stanjem pandemije Koronavirusa (COVID-19) koje je uvelike promijenilo dosadašnje obrasce življenja. Osnovni cilj ovog istraživanja ispitivanje je specifičnosti emocionalne regulacije u doba Koronavirusa te njezine relacije s mjerama subjektivnog blagostanja. Zanima nas hoće li ispitanici prikupljeni prije pandemijskih okolnosti biti jednako zadovoljni životom, imati slično rješenje za nadilaženje stresa, u sličnoj mjeri koristiti određene strategije afektivne regulacije (pokrivanje, toleriranje, prilagođavanje) te imati približno jednak stupanj pozitivnog i negativnog afekta u odnosu na ispitanike prikupljene za vrijeme pandemije Koronavirusa. Istraživanje je sprovedeno putem online upitnika na državljanima Republike Hrvatske i Republike Srbije. U istraživanju je učestvovao 341 ispitanik u dobi od 14 do 56 godina, od kojih je 163 ispitanika ispitano prije COVID-a, a 178 ispitanika za vrijeme COVID-a. Instrumenti primijenjeni u istraživanju su: skala depresivnosti, anksioznosti i stresa (DASS 21), skala centralne senzitivacije (CSI), upitnik afektivnih stilova (ASQ), skala pozitivnog i negativnog afekta (PANAS X) te skala zadovoljstva životom (SWLS). Prilikom obrade podataka korišten je statistički program SPSS (statistički paket za društvene znanosti) u kojem su korištene metode deskriptivne statistike (radi utvrđivanja strukture, starosti i spola ispitanika), t-test za nezavisne uzorke te analiza korelacije. Dobiveni rezultati ukazuju na važnost strategije prilagođavanja na trenutačnu situaciju za vrijeme Koronavirusa - ispitanici koji se prilagođavaju na trenutačnu situaciju imaju veće zadovoljstvo životom. Isto tako, ispitanici za vrijeme pandemije imaju viši pozitivan afekt, odnosno aktivniji su, zainteresirani i motiviraniji za rad u poređenju s ispitanicima prikupljenim prije pandemije.

Ključne reči: emocionalna regulacija, zadovoljstvo životom, subjektivno blagostanje, pozitivan i negativan afekt, Koronavirus

¹ ana.istvanovic98@gmail.com

² drzuljevic@gmail.com

Jelka Dragičević¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Zorica Knežević², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Vesna Petrović³, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

FENOMENOLOŠKI PRIKAZ ISKUSTAVA STUDENATA I ZNAČAJ ISKUSTVENIH GRUPE TOKOM PANDEMIJE COVID 19

Iskustvena grupa se naziva različitim imenima, poput grupe susreta, grupnog rada na sebi, pa čak i grupne psihoterapije. Ima svoje svoje specifičnosti, metod rada, dinamiku susreta i odnosa. Rad u iskustvenoj grupi je fokusiran na dublje upoznavanje sebe, izbora koje pravimo, ali takođe se bavi i egzistencijalnim pitanjima smisla života, osmišljavanja života, straha od života i od smrti. Ovakve grupe plodno su tlo za upoznavanje vrsta i tipova međuljudskih odnosa i oživljavanje problema u međuljudskim odnosima. U ovoj studiji koja je deo šire kvalitativne studije istraživalo se kako studenti daju smisao i šta za njih znači učestvovanje u iskustvenoj grupi naročito u periodu ograničenog kretanja i povećanja broja zaraženih i hospitalizovanih njima bliskih ljudi usled pandemije koronavirusom. U ovoj kvalitativnoj studiji ispitivali smo opise ličnih iskustava 25 studenata master programa koji su bili podeljeni u dve iskustvene grupe koje su se održavale u okviru predmeta Psihoterapijske škole. Grupe su održavane u periodu od oktobra 2020. godine do januara 2021., online. Iskustvene grupe vodio je integrativni psihoterapeut. Učesnici grupe su kroz dnevnik vodili evidenciju o svojim refleksijama u vremenskom periodu od 12 nedelja. Dnevnik su analizirani pomoću interpretativne fenomenološke analize koja prepoznaje da jedno takvo ispitivanje neizostavno uključuje pogled na svet samog istraživača, kao i specifičnu prirodu interakcije između istraživača i učesnika istraživanja. Kao rezultat toga, fenomenološka analiza koju je istraživač izveo uvek predstavlja interpretaciju iskustva učesnika (Viling,

¹ jelka4@gmail.com

² zorica1knezevic@gmail.com

³ v.petrovic581@gmail.com

2016). Teme koje su se pojavile analizom podataka bile su: nesigurnost, prilagođavanje i nisam sam/a. U samom radu pojavilo se još podtema, međutim za potrebe ovog rada istraživači su se fokusirali samo na određene teme koje su u ovom radu prikazane i diskutovane. Opšti zaključak je da je na početku grupnog procesa bila primetna anksioznost članova u smislu predstavljanja sebe drugima, opšta nelagodnost kako nas drugi doživljavaju i očekivanja od ovakvog načina grupnog rada kao i straha od deljenja sadržaja sa drugim učesnicima. Ova tema može se objasniti početnom fazom gde članovi grupe oklevaju u vezi učešća i stavljaju fokus na sebe (Corey et al., 2014). Prilagođavanje članova počinje tako što se traže načini da ostvare poverenje i nađu svoje mesto u grupi. Ova faza bogata je pomešanim osećanjima i pronalaženjem svog mesta i uloge u grupi pri tom imajući široki raspon reakcija u odnosu na druge članove. Naredna tema koja se pojavila analizom sadržaja bila je doživljaj da nisu sami. Ova tema veoma je značajna u kontekstu održavanja grupe iz razloga što članovi grupe imaju doživljaj da nisu sami u svojoj situaciji i da se drugi bore sa sličnim problemima (Yalom i Leszcz, 2005). Može se zaključiti da su iskustvene grupe ovog tipa bile značajno mesto podrške studentima u vreme koje sa sobom donosi strah, nesigurnost i neizvesnost. Takođe grupa je bila mesto koje je studentima omogućavalo da smanje osećaj straha i uvide na koje sve načine se i drugi ljudi bore sa istim osećanjima i pitanjima.

Ključne reči: studenti, Covid 19, iskustvene grupe, kvalitativno istraživanje

**Sekcija - Posebnosti izvođenja nastave u doba pandemija
COVID-19**

**Special Features of Teaching during the COVID-19
Pandemic**

ON LINGUISTIC AND PEDAGOGICAL GAINS PROMPTED BY THE PANDEMIC

Plenarno izlaganje / plenary talk

As every cloud has a silver lining, COVID-19 had been bound to show its bright side in – not only linguistic – education, too. This plenary talk will focus on four shifts incited by the pandemic which have proved unequivocally beneficial, unprecedented, motivating, and conducive to learners' and teachers' overall development. These beneficial shifts will be presented as relevant to practically every educational shareholder and as assuming a different range – from single lessons to entire educational systems. The audience will be invited to share the benefits in question and to embark on an international exchange of pedagogically- and linguistically-oriented gains (in the form of “strokes” developed throughout the pandemic).

Ključne reči: pedagogical skills, educational shifts, linguistic educational paradigm, pandemic, stroke

¹ michal.daszkiewicz@ug.edu.pl

Mihajlo Ilić¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Dušana Šakan², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

AKADEMSKA SAMOREGULACIJA, ANGAŽOVANOST I OČEKIVANJE STUDENATA OD BUDUĆEG USPEHA U STUDIRANJU TOKOM ONLAJN NASTAVE U VREME PANDEMIJE COVID-19

Izazov za visoko obrazovanje u vreme pandemije predstavlja prelazak sa nastave uživo na onlajn nastavu. Manje strukturisano okruženje onlajn nastave dovelo je do potrebe da studenti samostalnije regulišu svoje učenje, angažovanost i motivaciju. Prema Teoriji Samoodređenja, optimalni oblici motivacije dovode do veće angažovanosti studenata, a manje optimalni odnosno kontrolišući snižavaju angažovanost studenata. Cilj ovog istraživanja bio je da se utvrde relacije između različitih oblika motivacije za učenje, opisanih u Teoriji samoodređenja, i različitih aspekata ne/angažovanosti za učenje, te da se utvrdi njihov uticaj na očekivanje uspeha studenata na fakultetu za vreme globalne pandemije virusa COVID-19. Uzorak ispitanika je činilo 583 studenata (78.6% ispitanica), čiji su odgovori prikupljeni putem društvenih mreža, prosečne starosti 21.96 godina. Primenjeni su sledeći merni instrumenti: Upitnik za merenje angažovanosti tokom onlajn nastave (Jang, Kim, & Reeve, 2016) koji registruje bihejvioralnu ne/angažovanost ($\alpha=.80$; $\alpha=.85$), emocionalnu ne/angažovanost ($\alpha=.82$; $\alpha=.85$), kognitivnu ne/angažovanost ($\alpha=.74$; $\alpha=.89$) i agentsku ne/angažovanost ($\alpha=.88$; $\alpha=.76$); Upitnik akademske samoregulacije u kontekstu onlajn nastave (Ryan & Connell, 1989) koji registruje eksternu regulaciju ($\alpha=.83$), introjektovanu regulaciju ($\alpha=.85$), identifikovanu regulaciju ($\alpha=.86$) i intrinzičnu regulaciju ($\alpha=.85$). Akademske postignuće mereno je kao očekivanje od budućeg uspeha u studiranju (od 1=nezadovoljavajuće do 5=odlično). Za analizu podataka korišćene su korelaciona

¹ mihajlo.ilic.kgg@gmail.com

² dusanasarcevic@gmail.com

analiza i hijerarhijska višestruka regresiona analiza za predviđanje očekivanja od budućeg uspeha u studiranju. Iako je na celokupnom uzorku, kao i na muškom i ženskom poduzorku, zabeležena statistički značajna korelacija između svih aspekata angažovanosti i svih aspekata samoregulacije, izdvajaju se najveće relacije između bihejvioralne ne/angažovanosti i autonomnih oblika samoregulacije kao što su identifikovana i intrinzična. Na ukupnom uzorku sprovedena je hijerarhijska višestruka regresiona analiza u kojoj je kriterijum bilo očekivanje od budućeg uspeha u studiranju. U prvom bloku prediktor je bila starost, u drugom bloku aspekti samoregulacije, u trećem bloku su dodati oblici angažovanosti i u četvrtom bloku aspekti neangažovanosti. Testirani model je statistički značajan ($R^2=.15$; $F(13)=8.8$; $p < .01$) i objašnjava 15% varijanse kriterijumske varijable. Prema značajnosti i veličinama kao stabilni prediktori očekivanja od budućeg uspeha u studiranju izdvajaju se starost, ekstrinzična, introjektovana, i unutrašnja regulacija, te bihejvioralna, emocionalna angažovanost i kognitivna neangažovanost. Registrovani rezultat da bolji uspeh u studiranju očekuju studenti početnih godina studija, koji su manje motivisani spoljašnjim insentivima, a više unutrašnjom željom za učenjem, te koji su aktivniji i bolje organizovani u vreme onlajn nastave, je donekle očekivan. Pak, za razliku od početnih pretpostavki, emocionalna angažovanost predstavlja negativan prediktor očekivanja od budućeg uspeha, što može biti konsekvencija onlajn studiranja.

Ključne reči: akademska motivacija, angažovanost, uspeh na studijama, onlajn nastava, COVID-19

NOVE PARADIGME OBRAZOVANJA ZA VREME PANDEMIJE COVID-19

Pandemija virusa korona donela je promene i izazove u sferi vaspitanja i obrazovanja. Suočeni sa trenutnom epidemiološkom situacijom, u obrazovanju se otvaraju nove paradigme koje su determinisale dinamiku i karakter učenja. Kompleksnost njegovog ostvarivanja ukorenjeni su u tehnologiji i inovacijama koje su postale integralni i neodvojiv deo obrazovanja. Upotreba interneta, medija, obrazovnih softvera i platformi učenja zamenili su prvobitna sredstva učenja a tradicionalni udžbenici ustupili su mesto elektronskim izvorima znanja. Na osnovu relevantne literature i primenom metode teorijske analize sa tehnikom analize sadržaja omogućen je uvid u teorijska tumačenja date teme. U prilog naglašavanja nužnosti primene tehnoloških dostignuća, godine 2019. sprovedeno je istraživanje sa ciljem da saznamo o kompetencijama studenata u sferi medijske i informatičke pismenosti i strategijama kojima su unapredili svoja obrazovna postignuća. Uzorak su činili studenti prve i četvrte godine osnovnih akademskih studija studija koji pohađaju programe Psihologije, Sociologije i Pedagogije na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Nišu. Dobijeni podaci, obrađeni tehnikom skaliranja i pokazali su da obe generacije studenata podjednako poseduju medijsku pismenost i potvrdili činjenicu da upoznati sa pristupima učenja zasnovani na njima. Temeljnija teorijska, metodička i multidisciplinarna znanja ali i set kompetencija starijih studenata istakle su se kao glavne prednosti u pogledu aplikacije i implementacije novih naučnih saznanja koje bi trebalo smatrati preduslovom u obezbeđivanju trajnosti i kvaliteta istih.

Ključne reči: tehnologija i učenje, obrazovna tehnologija, inovacije, mediji, studenti i učenje, kompetencije studenata

¹ m.djordjevic-17505@filfak.ni.ac.rs

THE MULTI-DYNAMIC MODEL OF TEACHER TRAINING AND DEVELOPMENT AS A FRAMEWORK FOR SELF-REGULATED TEACHING METHODOLOGY IN THE CONTEXT OF COVID-19 PANDEMIC

Teacher trainers can only roughly estimate what challenges their novice teachers will face throughout their careers. Therefore, teacher candidates have to develop a personal teaching methodology that can be self-regulated within any teaching situation. The process of self-regulation appears to consist of the following elements: novel principles, reflection, experimentation, experience, collective input, emotion dynamics, teaching results, and novel principle resolutions; not necessarily with all the elements involved and in this order. The elements have been identified in various arguments and research results shaping neuronalist, experientialist, social constructivist, and constructivist perspectives and practices in education. Their dynamics have been described in the Multi-Dynamic Model of Teacher Training and Development (Kovačević, 2021). It is recognized that the model yet needs to attract researchers' attention. This research project attempts to validate the model in the context of COVID-19 pandemic. It presents three real case examples of self-regulated teaching methodology which support the model.

Ključne reči: Teaching Methodology, Self-Regulation, Teacher Development, COVID-19

¹ ekovacevic@ius.edu.ba

Aleksandra Tomić¹, OŠ Petar Petrović Njegoš, Zrenjanin

Maja Bosanac², Filozofski fakultet, Novi Sad

ONLAJN ČAS SRPSKOG JEZIKA KAO STRANOG

Usled globalne pandemije promenili su se načini i pristupi časovima stranih jezika. Između ostalog i časovi srpskog jezika kao stranog zauzimaju sve više virtuelnog prostora. U radu ćemo sagledati fenomen onlajn nastave iz pedagoškog i metodičkog ugla. Iz ugla pedagogije poseban značaj pridaje se isticanju osetljivosti obrazovanja prema spoljašnjim pritiscima i uticajima, kao i značaj razlikovanja različitih oblika tehnološki potpomognutog učenja (onlajn, elektronsko učenje i učenje na daljinu). Iako se neretko koriste kao sinonimi oni to nisu. Predmet rada je metodički prikaz onlajn časa srpskog jezika kao stranog. Kao cilj rada postavlja se dovođenje u vezu onlajn nastave sa sve značajnijom ulogom nastavnika da, u cilju nadoknađivanja ličnog kontakta i interakcije između nastavnika i učenika/studenata, kao i učenika/studenata međusobno, da lični doprinos kreiranim sadržajima. Na taj način se sprečava tehnologizacija nastave. Prikazaćemo na koji način možemo pristupiti onlajn času srpskog jezika kao stranog sa polaznicima koji su na B1 nivou. Nastojimo da prikažemo sveobuhvatan i dinamičan čas na kojem ćemo vežbati gramatiku, pravopis, konverzaciju kroz razgovor i kreiranje konverzacijske situacije u realnim okvirima. Naš metodički materijal može biti adekvatan za univerzitete i privatne škole koje se bave srpskim jezikom kao stranim. Materijali koje prikažemo su autorkini autentični materijali koji su nastali iz višegodišnjeg rada u ovoj oblasti. Smatramo da je veoma važno prilagoditi se novim uslovima rada i na kvalitetan način pristupiti onlajn časovima. Takođe, neophodno je koristiti sve benefite onlajn časova kako bismo dobili maksimum iz novonastale situacije. Naša zapažanja, metodičke savete i rezultate mogu koristiti i nastavnici drugih stranih jezika. Cilj rada je da se osmisli i prikaže kvalitetan pristup onlajn časovima. Takođe, važno je razvijati različite modele rada i različite alate s obzirom na to da će određene navike i metode u učenju stranih jezika ostati kao takvi i nakon pandemije. Dakle, reč je o trajnim promenama koje je neophodno prilagoditi trajanju pandemije ali i postpandemijskoj situaciji.

Ključne reči: obrazovanje, onlajn čas, srpski jezik kao strani, glotodidaktika, metodika

¹ sandra-tomic@hotmail.com

² bosanacmaja4@gmail.com

**Sekcija - Metodika nastave stranih jezika u uslovima
pandemije COVID-19**

**Foreign Language Teaching Methodology
in the COVID-19 Pandemic**

TRANSACTIONAL, TRANSFORMATIVE, AND TRANSGRESSIVE MODELS OF EDUCATION: HOLDING FAST TO IDEALS IN TIMES OF GREAT STRESS

In this narrative, autoethnographic presentation, the author contends with the constructs of transactional, transformational, and transgressive forms of educational engagement and teaching, all coming to the fore in a time of COVID, punctuated by tremendous sorrow, loss, stress, and transition. Looking to critical scholars and their works for guidance, the author describes the path into and through a course with teacher candidates, taken on mid-term after the unexpected death of a close colleague.

In multiple ways, teaching and learning are far more about who we are than what we do. While this is certainly true in any content area, this is particularly apparent in the field of language teaching and learning (Norton & Toohey, 2011), and is well documented in the extant literature. However, this centrality of identity and who we are as educators, and the ways we may engage as educators are not always well understood by teacher candidates, at least initially.

Some come with an almost fixed clarity of vision, shaped by previous experiences, with no room for new freshness or growth. And while all teacher candidates bring a range of motivations for seeking to become educators, not all teacher candidates begin their studies with the deep recognition of the ways their own identities (and as such, histories) layer into this work. Some (if not many) teacher candidates enter their professional preparation to become teachers with a very transactional and pragmatic focus. This shows up in myriad ways, including a perseverance on quantifying what is due and on what date, at what time, and in what quantities. “When is my paper due? What is the minimum word count? What is the penalty for a late submission? How many references are required? What kind of references count?”

¹ abright@pdx.edu

The influences of a this-for-that framing are so vivid.

In light of these ideas, in this presentation, the author focuses on the layered tensions and differences between transformative teacher preparation and transactional teacher preparation, both drawn in contrast to transgressive education, with a tight focus on the ways equity and social justice must remain central. Rooted in a particular moment, specifically, COVID-heavy Fall 2020, this narrative autoethnographic work will highlight the author's lived experiences and reflections teaching online in the shadow of numerous sorrowful events.

Ključne reči: autoethnography, teacher preparation, transactional education, transgressive education, Zoom, COVID-19

ANALIZA UČEŠĆA I USPEŠNOSTI STUDENATA U ONLJAJN NASTAVI ITALIJANSKOG JEZIKA TOKOM PANDEMIJE

U ovom radu prikazaćemo kako su studenti italijanskog jezika kao izbornog predmeta na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu prihvatili elemente uspostavljene onlajn nastave u sinhronom i asinhronom obliku, kao i kakve su rezultate postigli u okvirima ove nove obrazovne paradigme. Onlajn nastava na koju su bili preusmereni i studenti i nastavnici bila je uslovljena pandemijskim okolnostima, te brojnim i dramatičnim životnim promenama nastalim usled širenja virusa kovid-19 u celom svetu. Otežanu okolnost u nastavi stranih jezika predstavljala je nemogućnost ostvarivanja uobičajenog načina komunikacije uživo, što se u velikoj meri odrazilo na smanjenje interaktivnosti, poteškoće u razumevanju govora, pravovremenom korigovanju nepravilnosti, podsticanju kolaborativnog učenja, vršnjačke saradnje itd. Virtuelno okruženje, nejednaki tehničko-tehnološki uslovi, nepostojanje prave metodike onlajn nastave, masovna nepripremljenost za nov format podučavanja i usvajanja gradiva, osećaj konfuzije i nedostatka motivacije u novonastalim okolnostima u znatnoj meri su uticali na stepen učešća studenata u onlajn nastavi, kao i na krajnje rezultate učenja – ocenu. Stoga smo za potrebe istraživanja sprovedeli anonimnu anketu (Google forms) na dobrovoljnoj osnovi preko platforme Mudl, koja je korišćena za potrebe asinhronne onlajn nastave, sprovedene u letnjem semestru 2020/2021. akademske godine. Anketirani studenti su društveno-humanističkog usmerenja, sa različitih studijskih grupa, ali im je zajednički izborni predmet među stranim jezicima – italijanski, sa nivoom poznavanja od početnog A1.1 do B1.2 nivoa. Upitnik je koncipiran sa ciljem da se otkriju prethodna iskustva, stavovi studenata prema onlajn nastavi, oblik i stepen njihovog učešća u nastavi, ali i subjektivna procena postignutog znanja. Za objektivnu procenu ostvarenih rezultata analizirali smo ocene postignute na svim ispitnim rokovima do završetka tekuće akademske godine. Obradeni podaci i njihova analiza treba da dovedu do razumevanja realnih uslova obrazovanja u pandemijskim okolnostima, potreba studenata i oblika njihovog učešća u onlajn nastavi, ali i do unapređenja virtuelne komunikacije u edukativne svrhe, kao i same onlajn nastave.

Ključne reči: Covid-19, onlajn nastava, italijanski jezik, uspešnost, angažovanje u učenju

¹ aleksandra.blatesic@ff.uns.ac.rs

² tamara.stanic@ff.uns.ac.rs

Vesna Pilipović¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Jelena Dostanić², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Tatjana Glušac³, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

STAVOVI I ISKUSTVA STUDENATA ANGLISTIKE U VEZI SA ONLAJN NASTAVOM

Tokom akademske 2020/2021. godine na Fakultetu za pravne i poslovne studije Dr Lazar Vrkatić, kao i na većini visokoškolskih institucija u Srbiji, sprovodila se, po prvi put, nastava na daljinu zbog preventivnih mera nametnutih pandemijom korona virusa. Ovaj tip nastave ima svoje praktične prednosti, ali i određene nedostatke, posebno kad je u pitanju nastava stranih jezika u kojoj je neophodan veći stepen interakcije i gde veliku ulogu igraju brojni psihološki faktori. Stoga je po završetku semestra sprovedeno istraživanje na Odseku za engleski jezik koje je obuhvatilo 109 studenata svih pet godina studija, a sa osnovnim ciljem da se ispita kakvi su stavovi studenata prema online nastavi i u kakvoj su relaciji sa zadovoljstvom nastavom, kao i sa anksioznošću i intenzitetom motivacije. Za potrebe istraživanja konstruisana je skala stavova studenata prema online nastavi od 17 stavki iz koji su ekstrahovana 3 faktora: kvalitet nastave, socijalna interakcija i praktičnost onlajn nastave. Pored toga, korišćene su i adaptirana FLE skala (Dewaele & MacIntyre, 2016) koja ispituje stepen uživanja na časovima stranog jezika, kao i adaptiran deo skale AMTB (Gardner, 1985) koji se odnosi na intenzitet motivacije i anksioznost na nastavi stranih jezika. Rezultati su pokazali da je najnegativniji stav studenata u pogledu kvaliteta nastave i učešća studenata, dok je nešto pozitivnije ocenjena praktičnost koju nudi online nastava. Korelaciona analiza je pokazala da studenti koji imaju pozitivni-

¹ vesna_pilipovic@yahoo.com

² jelena.dostanic.sm@gmail.com

³ tatjana.glusac@gmail.com

ji stav prema online nastavi u većoj meri osećaju izraženo lično zadovoljstvo i zadovoljstvo drugima tokom časova, imaju viši intenzitet motivacije i niže osećanje anksioznosti vezano za online nastavu. Takođe, rezultati su pokazali da nema značajnih razlika između studenata različitih godina studija kada su u pitanju sve merene varijable. Prosek se, takođe, nije pokazao kao značajan indikator stava studenata prema online nastavi, njihovog zadovoljstva prema istoj, kao i intenziteta motivacije i anksioznosti. Rezultati ovog istraživanja takođe pokazuju umereno zadovoljstvo studenata sprovedenom nastavom na daljinu, ali i individualne razlike u tom iskustvu koje su u priličnoj meri povezane sa psihološkim faktorima čiji uticaj je veoma značajan u nastavi stranih jezika, što ukazuje na potrebu da im se posveti još veća pažnja tokom onlajn nastave.

Ključne reči: onlajn nastava, stavovi studenata, motivacija, anksioznost

TEACHERS' PERCEPTIONS AND EXPERIENCES ON TEACHING ENGLISH IN PRIMARY SCHOOLS (AGE 6-10) DURING THE COVID-19 PANDEMIC IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Following the outbreak of the corona virus, also known as COVID-19, in December 2019, countries around the world proposed certain measures to reduce the possibility of the virus transmission. Governments have focused on health and safety of all citizens, so they have introduced several restrictions. One of the measures was the closure of educational institutions and the teaching process was transferred to the virtual world. In this paper, we deal with the experiences of English language teachers who teach lower primary school students in Bosnia and Herzegovina.

The aim of this paper is to find out what are the perceptions and experiences of English language teachers in our country in the lower grades of primary schools, primarily students aged 6-10 years, regarding teaching during the crisis caused by the COVID-19 pandemic. Additionally, the aim is to explore what tools, applications and platforms English language teachers have used during this period, what challenges were faced and what perspectives were made, whether they have experienced increased workload or not and, in the end, what their opinion on distance learning in general has been. The theoretical framework would cover the review of the situation both in the world and in Bosnia and Herzegovina when it comes to the pandemic and the consequences of the pandemic on education process. This part would also deal with the topics such as learning habits and strategies in primary school children, technology in education, distance learning as one of the models of teaching during the pandemic and finally the role of students' families and parents in teaching English

¹ selmaa.sabanovic@gmail.com

during the pandemic. In the second part of the paper, we would present a comparative study related to teachers' experiences of teaching English during the pandemic in the world and in our country. The theoretical framework, as well as the questionnaire, is based on six key elements: teacher experience, technology, student experience in the eyes of teachers, government and school support, curriculum adjustment and difficulties encountered by teachers during distance learning. This part is followed by a review of the research. The research is of quantitative and qualitative nature, and the data were collected thanks to 55 teachers through an online survey.

The results show that English language teachers who teach students aged 6-10 have experienced an increased workload as well as a growing amount of stress. Certainly, the research also showed that the overall experience is not negative, given that teachers have learned a lot and gained useful new experiences.

Ključne reči: English Language Teaching, COVID-19 Pandemic, Education, Primary Schools, Distance Learning

NASTAVA U PANDEMIJI KROZ VIZURU STUDENATA SA ODSEKA ZA ENGLESKI JEZIK

Uvođenje vanrednog stanja izazvanog pandemijom virusa COVID-19 u mnogim zemljama prošle godine zateklo je obrazovne sisteme širom sveta nespremnim. Procenjeno je da je više od 1.5 milijarde učenika širom sveta, što čini 91% populacije koja se obrazuje, moralo da se suoči sa zatvaranjem škola i univerziteta na vrhuncu epidemije (UNESCO, 2020; UNICEF, 2020). Nakon nekoliko meseci istraživanja pogodnih metoda za nastavu u onlajn okruženju, uprava Fakulteta Lazar Vrkić odlučila se za rad putem platforme Moodle kako bi svojim studentima obezbedila jedinstveno radno okruženje. Cilj ovog rada je da ispita opšte zadovoljstvo studenata sa Odseka za engleski jezik nastavom na daljinu tokom zimskog semestra školske 2020/2021. godine, kao i da ukaže na njene prednosti, ali i poteškoće koje su se javile u procesu njene realizacije. Onlajn upitnik je sproveden sa 64 studenta sa svih godina osnovnih studija, kao i master studija. Rezultati upitnika pokazuju da iako među studentima preovlađuju osećaj zadovoljstva kvalitetom i redovnošću nastave, kao i zahtevom da budu angažovani, postoji i značajan broj onih koji nisu bili uopšte ili nisu bili dovoljno motivisani, što predstavlja problem za eventualno dalje odvijanje ovakvog vida nastave. S druge strane, ohrabrujuće je što je motivacija profesora visoko ocenjena od strane studenata. U nastavku rada se bavimo načinima na koje bi se onlajn nastava prema mišljenju studenata mogla poboljšati, od kojih su neki od najznačajnijih davanje bodova za prisustvo, kao i manji broj jednostavnijih domaćih zadataka. Naposljetku, dajemo pregled najboljih (praktičnost, snimanje predavanja i dostupnost materijala, veća fleksibilnost), kao i najlošijih (nedostatak motivacije, tehnički problemi, boravak za računarom duži niz sati) aspekata do sada održane onlajn nastave, uz smernice za rad ubuduće.

Ključne reči: nastava na daljinu, pandemija, motivacija, prednosti, poteškoće

¹ nina.ilic.ns@gmail.com

² isidora.wattles@gmail.com

**Sekcija - Pandemija COVID-19 i promene u jeziku -
vokabular današnjice**

**COVID-19 Pandemic and Linguistic Changes:
Vocabulary of Today**

Ana Sentov¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Nataša Agbaba², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

NOVI ANGLICIZMI U DOBA PANDEMIJE KORONAVIRUSOM

Pojava pandemije koronavirusa donela je sveobuhvatne promene na planu ekonomije, obrazovanja, organizacije poslovanja, kulture, kao i na jezičkom planu, u vidu velikog broja neologizama koji su pod uticajem pandemije nastali u jezicima širom sveta. Predmet ovog rada je, stoga, analiza novih reči koje su ušle u srpski jezik iz engleskog jezika tokom trajanja pandemije. Cilj rada jeste da se klasifikuju novouvedeni anglicizmi po tipologiji koju predlaže Prčić (2005), tj. na očigledne, sirove i skrivene anglicizme. Istraživanje na kome se rad temelji je sprovedeno tokom septembra i oktobra 2021. godine. Podaci su uzeti iz Rečnika pojmova iz perioda epidemije kovida prof. dr Marine Nikolić i dr Svetlane Slijepčević Bjelivuk sa Instituta za srpski jezik SANU ([http://www.isj.sanu.ac.rs/recnik-pojmova/prefix:/](http://www.isj.sanu.ac.rs/recnik-pojmova/prefix/)). Rečnik sadrži oko 200 odrednica koje su se pojavljivale u novinskim tekstovima, televizijskim emisijama, na portalima i na društvenim mrežama u razgovornom stilu. Prikupljanje podataka u korpus je rađeno metodom uzorka. Za opis je korišten metod deskripcije, a svaki anglicizam je analiziran kvantitativnom i kvalitativnom metodom. U radu se analiziraju novonastale reči, a takođe se analiziraju i reči koje su postojale u srpskom jeziku i ranije, ali su pripadale isključivo terminologiji medicinske struke ili su sa pojavom pandemije korona virusa dobile neka nova značenja. Rezultati su pokazali kreativnost i vitalnost u stvaranju neologizama koji treba da odgovore na novonastalu situaciju u vreme pandemije.

Ključne reči: anglicizmi, pandemija, srpski jezik, engleski jezik, neologizmi

¹ ana.sentov@gmail.com

² natasa.agbaba@flv.edu.rs

TAKING STOCK OF THE ENGLISH WORD STOCK – THE RISE AND EXPANSION OF COVID-19-INSPIRED TERMINOLOGY –

In just over a year and a half, the COVID-19 pandemic has managed to leave a mark on a number of areas of life and fields of study, and linguistics has not been exempt from it. As everyone deals with the ‘new normal’ brought about and shaped by the pandemic, we have had to rise to the challenge of deciding how to talk about the influence of the virus on our day-to-day lives. The constant changes that are occurring in medicine, politics, education, entertainment, among others, reflect the need for a greater use of already-existing words, as well as new terminology that will help us make sense of those societal changes. English vocabulary is a work in progress, and the word formational processes that occur are intensified by our on-line presence during the months-long lockdowns, quarantines, and restrictions. People’s creativity during online communication has resulted in many new words and phrases, some of which have already been noted in online dictionaries – from the Oxford University Press and the Cambridge University Press, to Macmillan and Merriam-Webster. This presentation will take a closer look at the meaning and function of these increasingly used words, as well as the word formational processes that have taken place in their creation.

Ključne reči: word formation, (derivational) neologisms, WF processes, productivity

¹ biljananaumoska@yahoo.com

SEMANTIKA I STILISTIKA KOMENTARA O KORONA VIRUSU NA DRUŠTVENIM MREŽAMA

Predmet ovog istraživanja su komentari čitalaca koji se tiču vesti o korona virusu objavljenih na portalima *Blic*, *B92*, *Novosti* i *Politika* i njihovim *Fejsbuk* stranama.

Zanima nas kakav je odnos komentatora prema informacijama koje se tiču ove pandemije dok je u početku postojala samo u obliku izolovanih epidemija dalje od naše zemlje, zatim dok se približavala Srbiji, i na kraju kada je korona postala deo naše svakodnevice. Notiramo da li komentatori smatraju da dalji tok i kraj pandemije zavise od nivoa pojedinca ili isključivo od kolektivnih mera države; da li su zadovoljni trenutnim merama i šta bi oni sami promenili.

Kao posebnu liniju prat ćemo i stavove komentatora o vakcinaciji protiv ovog virusa. Naročito nas zanima da li postoje promene u mišljenju u zavistnosti od toga koliko je novoobolelih građana u datom trenutku na nivou cele zemlje. Preciznije, zanima nas da li poverenje u vakcinaciju raste ili opada onda kad je najviše, odnosno najmanje novoregistrovanih slučajeva.

Metodologija. Ukupno je ekscerpirano 5198 komentara čitalaca pomenutih portala na vesti o korona virusu u periodu od januara 2020. godine do septembra 2021. godine. Zatim su oni grupisani po više opštih kriterijuma: da li se tiču teorija o poreklu virusa; posledice po život pojedinca i društvo; da li opisuju konkretno iskustvo sa preležanom infekcijom komentatora, člana njegove porodice ili nekoga koga on zna; o simptomima i znacima infekcije; kakav je stav o postojećim merama zaštite i predlozima za nove mere; odnos prema određenim grupama ljudi (starijim licima, deci, trudnicama); poređenje situacije u Srbiji i drugim državama; podržavaju li komentatori vakcinaciju ili ne (i zašto); kakav je odnos prema medicinskom osoblju, i sl.

Posebnu pažnju posvećujemo poređenju ekscerpirane građe sa početka i kraja ispitivanog perioda, kako bismo mogli da iscrtamo okvire kolektivne misli u dva vremenska preseka i vidimo kolike su i u kom su pravcu tekle promene.

¹ biljana.ristic.247@gmail.com

Komentari su analizirani sa semantičkog i stilističkog stanovišta, a rezultati prikazani deskriptivno i tabelarno.

Rezultati. Analiza je pokazala da komentatori smatraju da su za tok i smirivanje epidemije bitne mere države, njihovo sprovođenje i kontrola tog procesa, a oni koji ističu da poštuju propisano nisu zadovoljni ponašanjem ostatka zajednice. Ako posmatramo promenu mnjenja u funkciji vremena, najveća promena je primećena u odnosu prema zaposlenima u zdravstvu: zdravstvenim radnicima su komentatori najviše verovali i prema njima imali najviše poštovanja na početku pandemije. Poverenje u vakcinaciju delimično raste sa povećanjem broja obolelih.

Zaključci. Pandemija COVID-19 dovela je do velikih društvenih i ličnih izazova, a ovo istraživanje je, kroz praćenje pisanja pojedinaca na internetu, skromni doprinos njihovoj analizi. Uočili smo da ova potencijalno smrtonosna zarazna bolest izuzetno utiče na sve segmente funkcionisanja individue i zajednice u kojoj ona živi, i da je za njenu eradikaciju od ključne vrednosti zajedničko delovanje koje počinje zaštitom svakog pojedinca.

Ključne reči: korona virus, komentari, portali, *Blic*, *B92*, *Novosti*, *Politika*

**Sekcija - Digitalni prostor i aspekti bezbednosti tokom
pandemije COVID-19**

**Digital Space and Security Issues
during the COVID-19 Pandemic**

PANDEMIJE U 21. VEKU I NJIHOVE REFLEKSIJE NA GLOBALNU POLITIKU – GEOPOLITIČKI ASPEKT

Plenarno izlaganje / plenary talk

Rad predstavlja pokušaj da se na jedan aktuelan fenomen, kao što je pandemija virusa COVID-19, odgovori teorijskim promišljanjem sa geopolitičkog stanovišta. Iako empirijska zbivanja koja su poslužila kao podloga za teorijski pristup još uvek ne poseduju vremensku distancu za ozbiljniju i konačnu teorijsku analizu, nesporno je da je fenomen pandemije već sada top-tema svake teorije, a svakako će to biti i u periodu pred nama. U radu je ukazano na istorijsku dimenzije pandemija, a kroz razradu uticaja na buduća geopolitička kretanja, posebno su razmatrane moguće uzročno-posledične veze aktuelnog fenomena sa politikom i ekonomijom, kao ključnim elementima geopolitike.

Ključne reči: pandemija, korona virus, globalna politika, globalna ekonomija, liberalni kapitalizam, globalizacija, deglobalizacija

¹ andreja.savic@fbb.edu.rs

Jelena Stojšić Dabetić¹, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu

Maja Subotin², Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu

DECA U SAVREMENOM DIGITALNOM DRUŠTVU - BEZBEDNOSNI RIZICI I NJIHOVA PREVENCIJA

U fokusu rada jeste položaj dece, kao posebno osetljive društvene grupe, koja se u savremenom digitalnom društvu pojavljuje i kao korisnik digitalne tehnologije, ali i kao žrtva pojedinih oblika korišćenja digitalne tehnologije od strane drugih lica, uključujući i drugu decu kao korisnike. U ovom kontekstu, u radu je analiziran položaj dece sa kriminološkog aspekta, sociološkog i sa pravno-normativnog aspekta. Posebna pažnja je posvećena analizi uticaja prevladavajućeg trenda kulture kontrole u okviru kriminološkog, sociološkog i pravnog tretiranja dece kao korisnika i žrtava upotrebe digitalne tehnologije. Ova pitanja su od posebnog značaja u uslovima pandemije korona virusa koja je nametnula potrebu za uvođenjem različitih restriktivnih mera kao što je zatvaranje vrtića i škola, odnosno prelazak na izvođenje nastave korišćenjem različitih internet platformi. U ovakvim okolnostima, obrazovanje i socijalizacija dece odvija se u digitalnom okruženju, što otvara prostor za brojne izazove i bezbednosne rizike. Korišćenje savremenih tehnologija i interneta daje velike mogućnosti, ali i zahteva odgovornost svih subjekata koji su direktno ili indirektno uključeni u vaspitavanje i brigu o deci. Zloupotreba dece u komercijalne svrhe, ugrožavanje privatnosti i izloženost štetnim sadržajima, samo su neki od rizika sa kojima se deca susreću prilikom korišćenja digitalnih uređaja, a koji su posebno izraženi u doba pandemije s obzirom na to da deca više vremena provode u digitalnom okruženju zbog uvedenih mera koje za cilj imaju suzbijanje korona virusa.

Ključne reči: deca, digitalne tehnologije, bezbednost, internet, pandemija

¹ j.stojasic.dabetic@pravni-fakultet.info

² majasubotin@yahoo.com

Tanja Kaurin¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Dragan Mijović², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

TEHNIČKI I PSIHOLOŠKI ASPEKTI DIGITALNOG NASILJA NAD DECOM U COVID OKRUŽENJU

Širenje pandemije COVID-19 menja način na koji ljudi žive, rade i družu se. To se odražava i na promene u načinu i sadržaju komunikacije koja se, iz neposrednog fizičkog okruženja, sve više seli u sferu virtuelnog - digitalnog okruženja. U skladu sa ovim trendom, menja se i način na koji se jedni drugima obraćamo, kao i razlozi zbog kojih, u toj komunikaciji, možemo biti uznemireni i agresivni. Ovi izazovi postavljaju nove prioritete za oblast bezbednosti koja se, sa fokusom na zdravstveni, preslikava i na ostale segmente života. Neophodnost fizičkog distanciranja nametnula je potrebu za povećanjem digitalne povezanosti koja je, kao posledicu komunikacije, na samo jedan klik, povećala rizik od digitalnog nasilja. To se naročito odnosi na decu školskog uzrasta, koja su primorana da svoju potrebu za edukacijom i socijalnim kontaktima presele, skoro isključivo, u digitalno okruženje. U radu je detaljno obrađen pojam digitalnog nasilja nad decom školskog uzrasta. Predstavljene su specifičnosti virtuelnog okruženja, karakteristike digitalnog u komparaciji sa tradicionalnim nasiljem. Date su vrste rizika na internetu, platforme preko kojih se vrši digitalno nasilje, kao i oblici i nivoi nasilja. Obrađeni su najčešći motivi koji pokreću lavinu nasilja. Polazeći od činjenice da svaki oblik nasilja ostavlja određene posledice na žrtvu, sa psihološkog aspekta, izdvojeni su indikatori izloženosti digitalnom nasilju i njegove posledice na dete u razvojnom i funkcionalnom smislu.

Ključne reči: digitalno nasilje, internet rizici, društvene mreže, psihološki indikatori, psihološke posledice

¹ mtanja@gmail.com

² mijovicd@yahoo.co.uk

Tanja Kaurin¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Dragan Anujocić², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

UPOTREBA I ZLOUPOTREBA IKT TOKOM PANDEMIJE COVID-19

Dramatične promene u rutinskim, svakodnevnim aktivnostima, nastale tokom pandemije COVID-19 primorale su ljudsku populaciju da se, bez obzira na socijalni status, starosnu dob, geografsku ili bilo koju drugu pripadnost i specifičnost, osloni na informaciono - komunikacione tehnologije (IKT). Intenzivni upliv u svakodnevnicu prosečnog ljudskog bića sa ciljem pozitivnog uticaja, prevashodno na zdravstvenu bezbednost i kvalitet života odrazio se, u neočekivanoj meri, negativno upravo na bezbedosni aspekt. U periodu kada je sve što se obavljalo tradicionalnim kanalima stalo, pozitivan uticaj IKT je postao uočljiv omogućavajući nastavak poslovanja, obrazovanja, zdravstva, trgovine, komunikacija, bankarstva, uz neželjen negativan uticaj sa porastom sajber kriminala po broju i modalitetu. Pandemija je stvorila niz jedinstvenih okolnosti povezanih sa sajber kriminalom koje su uticale na društvo i poslovanje. Povećana anksioznost izazvana pandemijom povećala je verovatnoću uspeha sajber napada, što odgovara povećanju broja i opsega sajber napada. Rad obrađuje uticaj IKT, tokom, i u svim fazama borbe sa pandemijom COVID-19 sa naglaskom na bezbednost građana. Ukazuje je na socijalne i ekonomske izazove, kao i uticaj na ljudska prava. Poseban deo rada je posvećen porastu sajber kriminala i zloupotrebama IKT u vreme pandemije uz osvrt na bezbednost sistema obrazovanja korišćenjem onlajn platformi.

Ključne reči: informacione tehnologije, sajber kriminal, daljinsko učenje

¹ mtanja@gmail.com

² dragan.anucojic@gmail.com

Siniša Domazet¹, Univerzitet Educons, Sremska Kamenica

Zdravko Skakavac², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

CHARACTERISTIC FORMS OF ABUSE IN CYBER SPACE DURING THE COVID-19 VIRUS PANDEMIC

The pandemic caused by the COVID-19 virus shook the whole world and caused numerous consequences and great loss of human lives. The subject of the research refers to the characteristic forms of abuse in cyberspace during a pandemic. Cyber criminals use various methods of abuse on the Internet, perfecting them continuously, with social engineering standing out as one of the most dangerous measures. The damage from cyber attacks during the pandemic caused by the COVID-19 virus is increasing. It turned out that the victims of the cyber attack were not only private companies, but also economic entities of public importance, as well as the public sector around the world. The paper found that some of the most common forms of abuse are related to phishing related to e-mail, theft of user credentials, phishing via text messages, malware distribution, as well as communication platforms such as the ZOOM application. The mentioned dangers in cyberspace can be prevented by various measures of technical, organizational and legal nature. It was determined that cyber hygiene measures during the COVID-19 pandemic must be improved and implemented more efficiently. Also, the research showed that it is necessary to improve the current legal regulations not only at the national level, but also at the international level. One of the measures that can give results is related to raising the awareness of citizens and the economy about the potential dangers lurking in cyberspace. The normative method was used in the paper, as well as the legal-logical methods of induction and deduction.

Ključne reči: law, security, cyber space, COVID-19, phishing

¹ sdomazetns@gmail.com

² zskakavac@useens.net

Sekcija - Sistem bezbednosti i pandemija COVID-19

Security Systems and the COVID-19 Pandemic

Boriša Lečić¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Zoran Grbić², Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

DRŽAVA KAO OSNOVNI SUBJEKT OSTVARIVANJA BEZBEDNOSTI U USLOVIMA PANDEMIJE COVID 19

Pandemija korona virusa (covid 19), predstavlja asimetrični bezbednosni izazov koji generiše destruktivne efekte u svim oblastima društvenog života i u odnosu na sve, bez obzira na socioekonomski status, a posledice su prvenstveno izražene u oblasti zdravstva, ekonomije, politike i nacionalne bezbednosti. Iako je većina strateških dokumenata od značaja za nacionalnu bezbednost predviđala epidemije i pandemije zaraznih bolesti kao bezbednosni izazov koji može ugroziti stanovništvo i nositi rizik za nastanak težih društvenih i ekonomskih posledica, analiza reakcije na pandemiju ukazuje na niz slabosti u organizaciji mera zaštite. Ubrzo nakon što je Svetska zdravstvena organizacija 11. marta 2020 godine proglasila pandemiju, postalo je jasno da Covid 19 nije pitanje samo javnog zdravlja, već pitanje od izuzetnog značaja za nacionalnu bezbednost. Prisutnost nacionalnih egoizama i odsustvo solidarnosti, protekcionizam, zatvaranje granica, restriktivnost kretanja ljudi, robe i kapitala, ograničavanje ljudskih sloboda i prava, ukazuje na niz latentnih slabosti i mana određenih međunarodnih organizacija i projekata regionalne integracije, (npr. Evropske unije) i preti da uzdrma fundamentalna načela i vrednosti na kojima određeni svetski i regionalni integracioni procesi počivaju i da redefiniše postojeće postulate bezbednosti. Na samom početku pandemijske krize a i u kasnijim kriznim situacijama, nacionalna država se pokazala kao najznačajniji faktor i osnovni subjekt u ostvarivanju nacionalne bezbednosti, posebno u sferi osnovne zdravstvene zaštite, obezbeđujući mimo zvaničnih procedura i kanala vitalna medicinska sredstva i opremu za svoje građane. U novonastalim okolnostima, funkcionisanje i delovanje nacionalne države

¹ borisalecic@gmail.com

² zorangrbic26@gmail.com

počelo je sve više da asocira, odnosno da liči na principe multinacionalnih korporacija i uskih poslovnih interesnih grupa. Tim modelom funkcionisanja ona je ponovo povratila vlastiti politički, ekonomski i pravni suverenitet koji je vremenom bio prevladan procesima političke i ekonomske globalizacije. Za razliku od međunarodnih organizacija čije je delovanje bilo haotično, anarhično i zasnovano na principu preporuka, država je nastupala na jedinstven i usklađen način, kao jedinstven politički identitet, rukovodeći se u odlučivanju isključivo vlastitim procenama, potrebama i mogućnostima. Ovim konceptom nacionalna država je reafirmisala državocentrični pristup u bezbednosnoj arhitekturi. Pandemija kao savremeni bezbednosni izazov koji ima refleksije u svim oblastima društvenog života, posebno politici, ekonomiji, energetici, informatici, ponovo je nametnula potrebu uključivanja većeg broja državnih i društvenih organizacija i subjekata u poslove kojima se osigurava nacionalna bezbednost. Postavlja se pitanje da li su mondijalističko-globalistički orijentisane teorije bezbednosti „globalnog sela“ u uslovima pandemije doživele težak udarac, možda i krah, i da li će doći do fragmentacije određenih integracionih procesa, odnosno da li je proces globalizacije u doba covid 19 zaustavljen ili preoblikovan, što će imati direktne implikacije na ostvarivanje nacionalne bezbednosti u budućnosti.

Ključne reči: pandemija, covid 19, nacionalna bezbednost, država, osnovni subjekti bezbednosti

SAVREMENI VIDOVI DRUŠTVENE OPASNOSTI U KONTEKSTU MEDIJSKOG IZVEŠTAVNJA O PANDEMIJI KORONA VIRUSA

Bezbednost predstavlja osnovnu ljudsku potrebu i kao takva predmet je raznih naučnih istraživanja u oblasti društvenih nauka. Tokom istorije učenja o bezbednosti uglavnom su zavisila od istorijskog perioda, izvora opasnosti, odnosno izazova, rizika i pretnji. Novi vidovi opasnosti su specifični po tome što nemamo dovoljno informacija o njima, o tome zašto i kako su nastali kao i koje posledice mogu da proizvedu. Poseban predmet ovog rada će biti specifičan oblik biološke opasnosti, konkretno virus Covid -19 i povezanost pandemije korona virusa sa medijskim izveštavanjem o istom.

Zbog toga ćemo se u ovom radu baviti nekim aspektima nastajanja pandemije izazvane korona virusom u svetu i kod nas, uticajem plasiranja informacija posredstvom medija na društvo i pojedinca. Nakon toga, sagledaćemo moguće posledice koje su nastupile kako od korona virusa kao nove vrste biološke opasnosti, tako i od uticaja medija i njihovog izveštavanja o pandemiji.

Mediji predstavljaju novu vrstu opasnosti koja je slabo istražena a čije posledice nije moguće jasno utvrditi. Selektivnim odabirom informacija koje prosleđuju, način prenošenja određenih vesti, plasiranje lažnih informacija, ne plasiranjem informacija, itd., mediji oblikuju mišljenje javnosti i njihove stavove koji se odnose na svaki aspekt života jednog pojedinca od ekonomskih pitanja, političkih i društvenih.

Svedoci smo jednog nesvakidašnjeg, jedinstvenog narativa gotovo svih medijskih kuća, kako na teritoriji Republike Srbije tako i svuda

¹ pi.predragivanovic@gmail.com

u svetu. Senzacionalistički naslovi, apokaliptični način izveštavanja, različite preporuke struke i političara, stvorili su određenu vrstu straha i nepoverenja u društvu, koji pored samog Covid-19 nanose dodatnu štetu i čije posledice mogu da nadmaše sam virus.

Kada se pored svega navedenog sagleda još obrazovna struktura stanovništva Republike Srbije, postavlja se pitanje do koje mere i na koji način mediji u Srbiji mogu da zloupotrebe svoj položaj, i koji je njihov krajnji cilj.

Ključne reči: mediji, Covid 19, korona virus, bezbednost, pandemija, opasnost, izveštavanje

Oliver Bakreski¹, University St. Cyril and Methodius, Skopje, Severna Makedonija

Leta Bardžieva Miovska², Institute for Security, Defense and Peace, Skopje, Severna Makedonije

FUNKCIONISANJE SEKTORA BEZBEDNOSTI U USLOVIMA PANDEMIJE - UVOĐENJE VANREDNOG STANJA I IMPLIKACIJE NA BEZBEDNOST POJEDINCA

Pandemija Covid-19 2020-te godine dovela je do drastičnih promena u samoj suštini društava. Impakt i posledice virusa uticali su na sve sfere ljudskog funkcionisanja. U ovom procesu nije izostavljen ni sektor bezbednosti, a njegova uloga, značaj i funkcionisanje pokazali su se neophodnim za odgovarajući odgovor na globalnu zarazu. Donošenjem političkih odluka u mnogim zemljama o uvođenju vanrednog stanja, odnosno kriznog stanja, otvoren je prostor za dalje definisanje i prilagođavanje mera bezbednosti, nadležnosti i odgovornosti. Naime, povećana ovlašćenja izvršne vlasti i shodno tome vojske i policije, kao i privatnog sektora bezbednosti i obaveštajne zajednice doveli su do otvaranja pitanja u vezi sa pojačavanjem zaštite nacionalne bezbednosti i kolektiviteta, naspram koncepta individualnih sloboda i prava, koje su zbog zdravstvenih i bezbednosnih mera bili uvedeni kao protokol za sprečavanje širenja zaraze.

Početna premisa u ovom radu odnosi se na hipotezu da se zaštita nacionalne bezbednosti, aktiviranjem mera preduzetih uvođenjem vanrednog stanja, prvenstveno tumači kao poricanje individualne bezbednosti i njihovih kontraindikacija, ali se suštinskom analizom može se zaključiti da se ovim represivnim mjerama posredno osigurava individualna sigurnost. Naime, aktiviranje mera usvojenih proglašenjem vanrednog stanja, u ime zaštite nacionalne bezbednosti, direktno odražava niz ograničenja koja menjaju rutinski način života građana i funkcionisanje vlade, koji po svojoj normativno-pravnoj definiciji predstavljaju ograničenje i / ili ukidanje ljudskih prava i sloboda, čija je zaštita u osnovi koncepta individualne / lične bezbednosti.

¹ oliverbakreski@yahoo.com

² lbardjieva@gmail.com

Varijabla koja sledi početnu premisu odnosi se na činjenicu da povećane nadležnosti i odgovornosti sektora bezbednosti u kontekstu vanrednog stanja neće *a priori* podrazumevati aktiviranje represivnog aparata države, već će, naprotiv, doprineti na jednostavnije i kraće suočavanje sa trenutnom pandemijom, prvenstveno kroz sprovođenje preventivnih mera čiji je osnovni cilj prevazilaženje *novo normalno* što je pre moguće, kao i obezbeđivanje funkcionalnosti ukupnog društvenog poretka. Zato što trajanje vanrednih mera u direktnoj je korelaciji sa političkim ambientom i funkcionisanjem vladavine prava, s obzirom na to da produženi vanrednih stanja omogućavaju na duži vremenski period povećana ovlašćenja bezbednosnog aparata, koji, ako se njima ne upravlja na odgovarajući način, mogu porasti u nedemokratske i autoritarne režime sa stalnim pritiskom na ličnu bezbednost, između ostalog.

Metodologija korišćena u ovom radu uključuje induktivnu razradu bezbednosnog kompleksa koji je nametnut kao mehanizam za prevenciju pandemije, analizu relevantnih izvora i tumačenje zakonodavnog okvira i normativne uslovljenosti. Ostale metodološke tehnike primenjene na nalaze ovog rada uključuju uporednu analizu odluka i sprovođenje mera u određenim zemljama, kao i kvalitativno objašnjenje prethodnih dešavanja u vezi sa ovom pojavom.

Ključne reči: pandemija, sektor bezbednosti, vanredno stanje, nacionalna bezbednost, individualna bezbednost.

Sekcija - Ekonomski izazovi Pandemije COVID-19

Economic Challenges of the COVID-19 Pandemic

TIME SERIES ANALYSIS WITH INCLUDED STRUCTURAL CHANGES AND SELECTION OF THE OPTIMAL MODEL

Tourism is exposed to various risks such as natural disasters, all kinds of crises, negative propaganda, pandemics and the like. All these risks affect the development of tourism, but also the time series that are subject to analysis. In order to make decisions for work and development of tourism, it is necessary to make an analysis of the situation, but also to predict the future values of the series. Due to the stated risks, this complex problem requires in-depth analysis. Time series in the field of tourism are often with a defined trend, with a pronounced seasonal component and with heteroskedasticity. When the possible structural changes are added to those basic features, the complexity of the series and the need to use appropriate models that can include all the listed features in the calculations is obvious. Selection of an appropriate model and testing of the results and predictions of the model. The paper analyzes time series in the field of tourism for the period before and during the pandemic, analyzes the structural changes, as well as possible models that can be used to model such series

Ključne reči: time series, structural changes, analysis, models

¹ cvetko.andreeski@uklo.edu.mk

Vladimir Njegomir¹, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad

Jelena Demko-Rihter², Fakultet tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu

IZAZOVI PANDEMIJE COVID-19 U OSIGURANJU

Ostvarenje pandemije COVID-19 u 2020. godini i nastavak njenog delovanja u 2021. godini, pokazali su devastirajući uticaj pandemijskog rizika na fizičko i mentalno zdravlje stanovništva širom sveta. Pandemija je nametnula niz društvenih i pojedinačnih izazova, među kojima su i izazovi za delatnost osiguranja. Cilj rada jeste dokazivanje kumulativne, neposredne izloženosti delatnosti osiguranja riziku pandemije. Kako bi se ostvario postavljeni cilj, u radu će biti analizirane izazovi pandemije za različite vrste aktivnosti osiguravajućih društava, za različite vrste osiguranja, kao i za premije i profitabilnost.

Ključne reči: pandemija, Covid-19, osiguranje, životno, neživotno, premije, profitabilnost

¹ vnjegomir@gmail.com

² jelena.ciric.ns@gmail.com

Snežana Radukić¹, Ekonomski fakultet, Univerzitet u Nišu

Zorana Kostić², Mašinski fakultet, Univerzitet u Nišu

TRANSFORMACIONI POTENCIJAL TRŽIŠTA ZA IZLAZAK IZ KRIZE IZAZVANE PANDEMIJOM COVID-19

Negativni ekonomski šokovi na strani ponude i tražnje, uzrokovani pandemijom Covid-19, pogodili su sve moderne privrede. Posledice pandemije, kojoj se primarno može dati tretman makroekonomskog faktora, drastično su osetile razvijene privrede koje u svojoj strukturi imaju ranjive sektore i delatnosti. Kada se sagledaju ekonomski rezultati koje je privreda Republike Srbije ostvarila u 2020. godini, može se izvući zaključak da su ekonomske performanse srpske privrede u vreme pandemije Covid-19 manje pogoršane u odnosu na evropsku privredu. Revitalizacija privrede zahteva sistematično i sinhronizovano sprovođenje industrijskih politika. Adekvatno upravljanje krizom ima za cilj ostvarivanje održivog i inkluzivnog obrasca rasta nacionalne ekonomije bez štete po životnu sredinu. S tim u vezi, bitno je naglasiti cirkularni model rasta koji će u budućem periodu biti jedan od ključnih generatora razvoja nacionalnih ekonomija u uslovima industrije 4.0. Odabir optimalne kombinacije konvencionalnih mera ekonomske politike treba povezati sa industrijalizacijom zasnovanom na digitalnoj transformaciji i investicijama kako bi se postigli pozitivni efekti. Transformacioni potencijal tržišta treba iskoristiti, a to je moguće ostvariti samo realizacijom visokotehnoških investicija u industriju zato što nedostatak domaćih investicija smanjuje industrijsku proizvodnju. Mera ekonomske politike treba da se zasnivaju na kombinaciji tržišnih mera i mera države, tako da kratkoročne mere ne smeju biti u suprotnosti sa dugoročnom vizijom prelaska sa linearnog na cirkularni model rasta privrede.

Ključne reči: eksterni šok, tržište, industrijska politika, investicije, cirkularni model rasta, digitalna transformacija

¹ snezana.radukic@eknfak.ni.ac.rs

² zorana.kostic@masfak.ni.ac.rs

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

616.98:578.834]:316.4(100)"2019/2021"(048.3)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Друштвени и лични изазови током пандемије COVID-19 (2021)

Program i knjiga apstrakata [Elektronski izvor] / Međunarodni naučni skup Društveni i lični izazovi tokom pandemije COVID-19, 25. i 26. novembar 2021. ; [urednici Isidora Wattles, Vladimir Njegomir]. - Novi Sad : Fakultet za pravne i poslovne studije "Dr Lazar Vrkatić", 2021. - 99 str. : tabele

Sistemski zahtevi: Nisu navedeni. - Način pristupa (URL): <http://nskup.flv.edu.rs/>. - Opis zasnovan na stanju na dan: 24.11.2021. - Nasl. sa naslovnog ekrana. - Tekst na srp. i engl. jeziku.

ISBN 978-86-7910-150-1

a) Ковид 19 - Пандемија - Друштвени аспект - 2019-2021 - Апстракти

COBISS.SR-ID 51904009